40

*Colecția* POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

VICTOR EFTIMIU

# Pe urmele ZIMBRULUI

★★★★

EDITATĂ DE REVISTA ȘTIINȚĂ ȘI TEHNICĂ

VICTOR EFTIMIU

# PE URMELE ZIMBRULUI

* * * *

Colecţia "Povestiri Ştiinţifico-Fantastice"

**40**

(Continuare din numărul trecut)

Ceata porni de cu noapte şi ajunse-n luminiş la răsăritul soarelui. Erau vreo treizeci de vânători, în frunte cu boierul Arkip Rosetti, cu Henri şi Gaston Parrocel. Pârcălab al vânătoarei fusese uns Împuşcă Vrabie, mândru, nevoie mare, de această înaltă dregătorie.

Boierul îi spusese în ajun:

– Dacă iese bine, dimone, te iert şi nu-ţi mai opresc simbria pe trei ani!

Vânătoarea ieşi, într-adevăr, foarte bine... De zimbru nici vorbă. Cine ştie prin ce văgăuni rătăcea acum perechea singuratică, împăratul codrilor cu împărăţia lui! Se mai găseau în Carpaţii Moldovei destule locuri ferite, unde nu călcase picior de om şi unde nici un bubuit de puşcă n-ar îi îndrăznit să tulbure liniştea veacurilor, adâncul somn al culmilor şi al genunilor.

Vânătoarea organizată în cinstea oaspelui francez dăduse rod minunat.

Zeci de perechi de hăitaşi duceau pe umeri trei căprioare, doi cerbi, patru mistreţi, patru lupi şi alte sălbăticiuni mai mici, cu picioarele legate cu frânghii de papură împletită şi prinse de prăjini lungi. În lumina făcliilor de răşină şi catran, alaiul cobora spre sat, după un ospăţ întins în faţa peşterii şi în peştera unde petrecuse o noapte Gaston Parrocel. Inima tânărului bătu cu putere în pragul acelei vizuini.

Câţiva tăciuni stinşi, un pumn de cenuşă îi aminteau cu înduioşare de găzduirea fratelui său de cruce, Stoeniţă Vodă, de vrăjile bunei Sălumia, de prieteneasca primire a celorlalţi haiduci, care îl cinstiseră cu mămăligă, caş şi apă din Izvorul Zimbrului, cântându-i:

Napaleonu Bunăparte
Stă colo la el departe
Ochii sus a ridicat
Şi spre lume a călcat…

Toate i se păreau acum îndepărtate, înfăşurate într-un zaimf de auroră, ceva primăvăratic dulce şi trist ca un cântec de leagăn.

Îl înduioşau toate, acum, pe bietul băiat, toate sufereau în jurul său: şi sălbăticiunile împuşcate sufereau, şi frunzele care trosneau sub picior sau se desprindeau, tremurând, de pe crenguţele negre, şi norii pe care îi chinuia vântul în înălţimi, şi vântul care se jeluia pe coamele gorunilor şi-n funduri de prăpăstii; sufereau acuma toate, şi bietul Gaston mai mult decât toţi şi decât toate. Niciodată nu cunoscuse asemenea apăsare. Nici sărăcia adolescenţei, grija pâinii şi a somnului, îndoielile, dezamăgirile luptei cu viaţa, la Paris sau în pustietăţile Algeriei, nimic nu-i strânsese inima cu atâta încleştare, nu-i dăduse impresia unei sclavii totale şi eterne ca acum.

Noaptea petrecută într-o vizuină de tâlhari i se părea acum un liman de libertate mai larg şi mai înalt decât captivitatea castelului şi a iubirii sale fără de ieşire. Pentru prima oară în această dimineaţă n-o vedea pe Muşa; crezuse că va veni şi ea la vânătoare, sprintenă ca o căprioară; crezuse că va putea să-i arunce o privire, în treacăt, s-o simtă în preajma lui, să primească un zâmbet, o vorbă, un semn de viitor, o nădejde… Dar Muşa rămăsese singură în tristul palat din vale, unde totul însemna tăcere şi renunţare.

Tăcere şi din partea ei. Tăcere din partea tuturor. Nu-i venea să creadă că el, Gaston Parrocel, care cu câteva luni înainte zburda vesel, nepăsător pe bulevardele Parisului, cu spiritul vioi, glumind cu tinereţea

surâzătoare ce-i ieşea în cale, se afla acum într-o pădure desfrunzită, în munţii unei ţări depărtate, printre oameni a căror limbii n-o înţelegea, robit unei iubiri care nu i se potrivea, fără să mai ştie ce trebuie să facă.

Până când va dăinui această nehotărâre, acest chin căruia nu-i vedea sfârşitul? „Ce cauţi pe la noi, străinule?”, de cine era acest vers pe care nu o dată şi-l spusese şi sub toridul cer african. „Ce cauţi, străine, pe-aici?” într-adevăr, nu mai avea ce să caute prin aceste pustietăţi…

Va pleca! Da! Cât mai curând va pleca, s-ajungă iar, cât mai repede, în forfoteala marelui oraş, care-l va prinde în vârtejul lui şi-l va face să uite… Să uite? Dar a uita pe cel ce ţi-e drag nu este tot una cu a-l ucide?

Să uite? Dar nu va uita niciodată! Nu voia, nu putea să uite!… Să se smulgă pentru totdeauna din preajma acestei dulci făpturi, care era totul pentru el, în afară de care nu mai exista nimic şi care-i mijise, o clipă, lumina unei fericiri nebănuite?! însemna s-o ucidă pe ea şi să se ucidă pe el însuşi.

Niciodată! Fie ce-o fi! Va rămâne acolo, legat în lanţuri, dar se va mulţumi să-i adulmece amintirea, să-i aştepte reîntoarcerea, să stea în umbra ei o viaţă-ntreagă, fără s-o vadă, fără s-o audă, dar s-o simtă aproape, acolo, dincolo de zid…

Nici conul Arkip Rosetti nu era cu inima liniştită… Umbre grele îi căzuseră pe suflet, o apăsare se amesteca în el cu înduioşarea.

Greu îi venea să se despartă de Muşa, să rămână singur în pustietăţile Drăgoşeştilor, în iarna care nu coborâse încă, dar ameninţa din vârful culmilor înzăpezite.

Îi era milă şi de biata lui copilă, şi de acel tânăr, care, la urma urmelor, n-avea nicio vină, nici un gând ascuns…

Se purtase cu toată discreţia cuvenită, cu toată delicateţea unui oaspe ales şi tocmai prin purtările

acestea alese câştigase inima fecioarei şi stima părintelui.

Greu îi va fi cuconului Arkip să stea despărţit câteva luni, câteva săptămâni numai de odorul lui nepreţuit, de această primăvară care-i înflorea toamna vieţii, de ciocârlia lui dragă, lumina cerului, steaua nopţilor, raza soarelui…

Să se ducă ia Iaşi nu putea.

Jurase să nu mai calce pe acolo câtă vreme va fi stăpân roşcovanul, prefăcutul, lacomul, nesătulul, necinstitul Mihalache Sturdza, care se purtase atât de urât cu el şi cu ai lui.

Din toate conacele pe care le avea pe cele douăzeci şi opt de moşii, boierul se statornicise pe cel mai depărtat de Iaşi, castelul de la Drăgoşeşti, departe nu numai de târgul de scaun, dar şi de pământurile rodnice, moştenite din moşi-strămoşi… Palat cu ziduri înalte şi groase, cu porţi ferecate, pentru adăpost în zile de restrişte, greu de cucerit, înfruntând biruitor năvala vrăjmaşilor, vechea reşedinţă a Ruseteştilor i se părea singurul locaş vrednic de înalta şi dispreţuitoarea lui izolare.

Va rămâne deci la Drăgoşeşti încă o iarnă. Dar va rămâne, de rândul acesta, cu inima frânta, cu sufletul întunecat.

Nu-i va fi uşor. Cum să iasă din acest întuneric, din această apăsare?

Copila trebuia să plece peste câteva zile. Domnul Henri Parrocel însuşi, guvernorul, părintele ei sufletesc, o luase înainte, să pregătească pe cei de la Miroslăveni, de la Sandomira şi de la Iaşi pentru primirea domniţei.

Drumul de la Drăgoşeşti până la Iaşi se putea face într-o singură zi dacă plecai din zori şi schimbai caii de trei ori, gonind nebuneşte. Dar pentru călătoria copilei nu era prea mare grabă. Va petrece o noapte la conacul din Miroslăveni, a doua noapte la Sandomira şi va ajunge, a treia zi seara la Iaşi, odihnită. Administratorul, însoţit de

Ilieş Împuşcă Vrabie, plecase la drum să aprindă focul în sobele de la cele două conace, să pregătească masă bună şi culcuş de puf măriei sale, mătuşei şi nepoatei – coana Marghioliţa şi odrasla boierească – în drum spre Iaşi.

Pe măsură ce se apropia ceasul de plecare, cel mai mohorât se făcea boierul, fiindcă de la el pornise hotărârea. Ceilalţi îşi duceau osânda, neavând încotro.

Trebuiau să se supună. Gustau numai amarul despărţirii, dar n-aveau nicio mustrare de cuget. Mustrările de cuget le avea numai el, boierul. Era copleşit pentru câteşitrei.

Uneori îi venea să-şi schimbe cu totul planurile. Prea mare durere, prea mare jertfă pentru o himeră. Da! Va renunţa la visurile de mărire. Cine-i spunea lui că Săndulache Ghica va ajunge vreodată domn al Moldovei şi Maria Ruseteasca doamnă? A clădi un întreg viitor pe un simplu presupus era o neiertată greşeală.

N-ar fi mai bine să curme toate aceste pregătiri de ducă, să cheme pe cei doi copii şi să le dea binecuvântarea părintească?

Toată lumea ar fi fost fericită!

Privighetorile şi ciocârliile ar fi ieşit din ascunzişurile lor cântând în acest sfârşit de toamnă ca într-o fermecată noapte de cireşar. Inima boierului se umplea de bucuria acestui gând. Valuri de căldură dulce îl cutreierau. Se înalta într-al nouălea cer, ducând cu el în slavă şi pe cei doi tineri îndrăgostiţi.

Urâtul vis înceta... Nu va mai tânji nimeni, nu va mai plânge nimeni în vechiul castel al lui Antonie Vodă Ruset, fiindcă vrednicul urmaş al voievodului va aduce tuturora pacea sufletului şi voia buna.

Aşa va face! Cum se gândise el măcar o clipă că s-ar putea întimpla altminteri?

Arkip Rosetti lua, de multe ori, asemenea hotărâri generoase, dar sfârşea totdeauna făcând ceea ce i se

părea mai înţelept, oprindu-se tot la cea dintâi hotărâre, aceia care se ivea singură într-un om deprins să poruncească, să-şi apere avutul, să-şi împlinească toate dorinţele, toate voinţele.

Odată, la Iaşi, în tinereţe, auzind de răscoala din ţara Românească a lui Tudor Vladimirescu, îşi simţise mintea atât de înfierbântată, inima atât de plină de dragoste pentru miile de ţărani care îi lucrau pe moşii, încât se hotărâse să-şi împartă lor pământurile, să-i fericească, mântuindu-i, mântuindu-se pe el însuşi… Dar se mulţumi cu această revărsare de bucurie a sufletului şi a doua zi parcă n-a mai fost nici obida mulţimilor năpăstuite, nici ridicarea lui Tudor, nici judecată dreaptă de făcut, nici moşii de împărţit. Boierul se făcu, la loc, boier. Oamenilor cu picioarele pe pământ nu le strică, din când în când, să dea cu capul de nori ridicându-se, falnic, pe piscurile dreptăţii şi ale indurării.

Când i-a murit, acum vreo zece ani, soţia, s-a simţit atât de singur şi atât de mişel, incât îşi porunci să se ascundă de lume, să se călugărească undeva, într-un schit de munte, şi să-şi astâmpere durerea în munci grele, în rugăciuni şi dumnezeieşti extaze. Dar nu ştiu cum se făcu, ce împotriviri i se iscară în inimă, că nu s-a mai închinat sihăstriei. L-a luat viaţa, cu bucuriile şi necazurile ei, cu poruncile ei.

Tot aşa, acum, după ce-şi trăise o noapte tainul de fericire, fericirea lui şi a celorlalţi doi, asemenea zgârcitului ce visează că risipeşte în dreapta şi-n stângă, împlinind dorinţele de viaţă îmbelşugată ale celor din jurul său, iar apoi, mulţumit cu darurile pe care le făcuse prin închipuire, îşi vede înainte de lăcomia şi de zgârcenia lui, boierul Arkip Rosetti se gândi că tot cea dintâi hotărâre este cea mai înţeleaptă. N-o fi Săndulache, o fi altul, dar tot viţă de domn să fie viitorul ginere. Franţuzul era papistaş, sărac, fără nume. Aşa că să-şi vadă de treabă! Le va fi greu foarte, la început,

boierului şi copiilor, dar dumnealui se va cufunda în muncă, în scrisul hronicului Moldovei. Va ridica pe Antonie Ruset Vodă la înălţimea lui Ştefan cel Mare şi-a lui Vasile Lupu: măcar prin acest letopiseţ să-i rămână numele nemuritor înviind trecutul, adâncindu-se în trecut, va afla leacul zilei de azi şi înţelepciunea viitorului, îşi va potoli întristarea singurătăţii. Iar ce va mai fi, vom mai vedea.

*

*        *

Sosirea domniţei Maria Rosetti la Iaşi se petrecu întocmai cum orânduise domnul Henri Parrocel administratorul-şef al moşiilor boierului Arkip.

Cu spiritul său de ordine, împins până la meticulozitate, omul de încredere al senioriei sale fixase nu numai ceremonialul cu care va fi primită unica moştenitoare a celui mai mare bogătaş din Moldova, dar şi ora, şi minutul la care trebuia să ajungă.

După cele două popasuri la conacele din Miroslăveni şi Sandomira, alaiul sosi la Iaşi într-o seară friguroasă, în cea din urmă sâmbătă a lui noiembrie.

Văzduhul mirosea a zăpadă, iar vântul care se stârnise de pe la amiază părea să curgă de jos în sus, când ar fi trebuit să fie tocmai dimpotrivă.

Curtea ieşeană a boierilor Roseteşti se afla la câteva zeci de paşi mai sus de palatul lui Mihail Sturdza, la urcarea spre Copou.

Cea dintâi trase la scară droşca în care venise domnul Parrocel să întâmpine pe domniţă la barierea Iaşilor. Administratorul sări din caretă cu sprinteneala unui flăcău şi începu să rânduiască sosirea şi primirea înalţilor oaspeţi. A doua droşcă trase şi ea, ceva mai sus, ca să lase loc caleştii cu patru cai, a măriilor lor. În această a doua droşcă se ţineau ţanţoşi cei patru paznici, îmbrăcaţi numai în fir, cu fesuri albe şi fustanele arnăuţeşti. La un

semn al domnului administrator, ei sloboziră de trei ori puştile, ca să vestească lumii luminata sosire.

La auzul detunăturilor, oamenii începură să iasă de prin case, umplură mahalaua şi se uitau la harabaua lunguiaţă, numită „braşoveancă”, din care se cobora domniţa rusetească, însoţită de mătuşa ei, Marghioala Roznovan, din neamul cnejilor Cantacuzini.

Urma a doua haraba, în care erau legate zdravăn cuferele şi geamandanele tinerei boieroaice, apoi o altă droşcă, în care mai erau patru arnăuţi, înarmaţi şi ei, şi care trebuiau să tragă cu puştile în clipa când cucoana Marghioala şi duduiţa Muşa vor pune piciorul pe prima treaptă a scării de piatră.

Cei doisprezece cai – patru înhămaţi la braşoveancă şi câte doi la celelalte trăsuri – parcă erau învoiţi şi ei, că începură să necheze, să-şi scuture zurgălăii şi să bată din copite, amestecându-şi larma cu pocniturile şuşanelelor şi strigătele argaţilor, repeziţi să descarce calabalâcurile. Mare forfoteală şi-n încăperile conacului. Alergau slugile de colo până colo, zăpăcite, ca să facă ceva, fiindcă lucrurile erau din vreme bine orânduite şi nu era nevoie de atâta zăpăceală. Toată casa era luminată de făcliile de ceară ale policandrelor; sute de luminări ardeau şi răspândeau prin odăi mireasmă de miere.

Abia trecuse Muşa pe întâia poartă a casei, că se auzi un cor de bună primire:

Mulţi ani trăiască!

O ceată de tineri boiernaşi cânta, însoţită de taraful lui Barbu.

Alături de vestitul lăutar, în fruntea tinerilor boieri, se înfăţişa beizadeaua Săndulache Ghica şi coana Săftica Rosetti, sora lui Arkip.

În vreme ce mătuşa îşi prindea în braţe nepoţica şi o săruta pe amândoi obrajii, Săndulache Ghica tuşea, îşi dregea glasul şi citea, destul de emoţionat, aceste stihuri ocazionale:

Distinsă copiliţă,
Ca angelii de belă,
Cu roze pe guriţă,
Cu glas de filomelă,
Cu pasul de gazela,
Bine-ai venit la Ieşi!
Să stai să nu ne leşi!

Să stai mereu într-una
Lucind ca şi o astră,
Rivalizând cu luna
Şi pasărea măiastră,
În citadela noastră
Să stai să nu ne leşi!
Bine-ai venit la Ieşi!

Muşa mulţumi, foarte mişcată de această delicată atenţie, şi trecu în iatac să se îmbăieze, să se schimbe, să-şi pună întâia tualetă. De seară, în vreme ce fetele de casă, bucătarii şi feciorii pregăteau masa, în zumzetul cobzelor şi-n lunecarea arcuşelor pe strunele de scripcă, iar tinerii boieri, în aşteptarea ospăţului, făceau o partida de bacara la repezeală, coana Săftica Rosetti îşi vedea nepoţica pentru prima oară. Se împăcase abia de curând cu fratele ei Arkip, de care o despărţise, în trecut, politica.

Elisabeta sau Elisafta, de unde îi venise şi numele Săftica, fusese prima soţie a lui Mihalache Sturdza înainte ca acesta să fi devenit hospodarul Moldovei.

Nunta lor a rămas de pomină; până la sfârşitul veacului trecut au vorbii de eu bătrânii ieşeni, rămaşi în Moldova sau risipiţi prin Bucureşti.

Săftica Rosetti era tânără de tot, un copil, când au dat-o părinţii, fără s-o întrebe, după flăcăul acela cu mustăţile şi barba roşcate, Mihail, din neamul vechi al

Sturzeştilor.

În paraclisul palatului domnesc, cu binecuvântarea mitropolitului însuşi, nuni mari fiind Vodă Calimah şi doamna lui, se prăznui cununia celor doi tineri.

Apoi mireasa se urcă într-o caretă trasă de patru cai; în faţă şi la spate avea câte un arnăut, care ţinea în mână o lumânare aprinsă. Mirele purta un antiriu de mătase deschisă şi pe cap un işlic cât toate zilele. Clopotele bisericilor sunau, negustorii ieşeau în pragul dughenelor. Lumea se aduna de pretutindeni, tarafuri de lăutari îi aşteptau la poarta curţii, toată boierimea din Iaşi se adunase în saloanele socrilor mari… Se întinse o masă ca-n poveşti, cu vin de Cotnar, cu toate bunătăţile, şi alături altă masă cu daruri multe pentru mireasă.

Dar visul a ţinut prea puţină vreme… Din scurta căsnicie a lui Mihalache Sturdza şi Elisaftei Rosetti s-au născut doi băieţi, Dumitru şi Gligore, poreclit viţelul, cel care a clădit, mai târziu, la Bucureşti, palatul din Capul Podului Mogoşoaiei, unde a fost Ministerul de Externe. Mihalache Sturdza, care vâna domnia, îşi părăsi nevasta ca să se însoare cu Smaranda, fata lui Vogoride. Acesta avea mare trecere la Stambul şi putea să-l ajute pe ambiţiosul tânăr să se facă hospodar.

Ambiţioasă şi ea, Elisafta se mărită cu hatmanul Constandinică Paladi, un alt candidat la scaunul Moldovei.

Precum ştim, hatmanul era cât p-aci s-ajungă domn dacă înainte de alegere, n-ar fi murit de-o moarte grabnică, ciudată.

Gurile rele spun că… Dar cine stă s-asculte gurile rele?

De două ori văduvă, Elisafta Rosetti, încă tânără şi frumoasă, îşi ducea viaţa de cucoană mare la Iaşi, îngrijind de cei doi băieţi, pe care îi avusese cu Mihalache. Continuând să se vadă în bună prietenie cu hospodarul, chiar după ce acesta se însurase a doua oară cu fata lui Vogoride, Smaranda Doamna, care cu

toate leacurile doftoriceşti şi băbeşti, cu toate scaldele în apa Prutului, făcătoare de minuni, cu toate acatistele şi rugăciunile la Maica Domnului şi la moaştele Sfintei Paraschiva, aflate în biserica Trei Ierarhi, nu se învrednicea a dărui soţului ei şi Moldovei cocon domnesc.

Când l-a înlăturat Mihail Sturdza pe Arkip de la vistieria ţării, Săftica nu s-a dat de partea fratelui, ci tot de partea întâiului ei bărbat a stat, de partea lui Mihalache, deşi acesta luase locul soţului ei Constandinică pe scaunul Moldovei. Oricât ar fi fost Safta de mumă a copiilor lui Mihalache, putea să se ţie mai în umbră, judeca boierul, fratele ei, precum şi celelalte rude.

Purtarea aceasta a supărat foarte pe conul Arkip. De aceea, vreme îndelungată, n-a mai vrut să ştie de dumneaei. Acum însă, anii trecând, multe schimbându-se, boierul socoti că Muşa nu putea sta la Iaşi ocolindu-şi mătuşa, care ţinea casă deschisă şi avea încă mare trecere. Lumea uitase de nevasta hatmanului Costandinică Paladi şi nu mai ştia decât de Elisafta Roseteasca, muma beizadelelor Dumitru şi Gligore, verii primari ai domnişoarei noastre şi cam de-o seamă cu ea. Muşa se va duce la baluri, la curtea hospodarului; va fi primită ca o adevărată domniţă, în vreme ce prietenii lui Arkip vor săpa din umbră pe roşcovan, lăudând pe Ghiculeşti, pregătindu-le reîntoarcerea pe scaunul voievodal.

O cărticică scrisă în franţuzeşte şi tipărită la Paris, cu subsidiile boierului de la Drăgoşeşti, şi care începuse să treacă din mână în mână îşi avea şi ea rostul în viitoarea răsturnare a Sturdzului.

Oare cărţulia, neiscălită şi venită tot de la Paris, a lui George Bibescu, împotriva lui Alecu Ghica nu grăbise prăbuşirea acestuia de la conducerea Munteniei şi nu-i înlesnise lui însuşi Bibescu înălţarea pe tron?

Între cele două mătuşi, una soră cu răposata ei mamă, alta cu tăicuţul ei, Muşa va petrece o iarnă ca în vis.

Bineînţeles că Marghioala Roznovanca nu spusese văduvei hatmanului ce gânduri au cu privire la Săndulache. La rindul ei, Elisafta Rosetti, sora lui Arkip, se şi gândise să mijlocească însoţirea Muşei cu un alt fecior de boier, tot de neam domnesc, Grigoraş Calimah. Băiat bun, acest Grigoraş! Frumuşel, deştept, dar cam beţiv şi cartofor.

Domnul Parrocel află din prima seară a sosirii la Iaşi intenţiile fostei soţii a hospodarului şi se bucura din cale-afară de această neaşteptată rivalitate, care îi va înlesni propriile planuri. El însuşi n-ar fi găsit o mai minunată ieşire din impas.

Din această luptă s-ar putea ca beizadeaua să cadă învins. Celălalt nu era primejdios, cunoscute fiindu-i darurile.

În orice femeie puţin trecută, oricât ar fi de sus pusă în ierarhia socială – şi mai ales dacă e pusă cât mai sus – trăieşte o peţitoare. Şi fiecare peţitoare, interesată sau nu, stăpâneşte un arsenal întreg de intrigi pentru a-şi astâmpăra vocaţia; capcane de lup sau fire de păianjen, năvoade şi războaie de ţesut, împletituri de papură sau leagăne de borangic. Fii binecuvântată, doamnă Săftica Rosetti- Sturdza-Paladi!

îngerul cei bun, care-l scăpase de moarte pe Henri Parrocel în îngheţurile de la Berezina, îi venise şi acum într-ajutor prin noul candidat născocit de cucoana Elisafta.

Foarte curtenitor cu amândouă mătuşile domniţei, guvernorul Muşei le aproba, misterios, proiectele, punându-se la dispoziţia lor, ceremonios, cu surâsuri complice, dar neluându-şi niciun fel de angajament, prefăcându-se cu totul străin de aceste combinaţii matrimoniale.

După masa de seară, parcă chemaţi de-o vrăjitorie mulţime de membri ai protipendadei ieşene se iviră la casa Roseteştilor, să-şi aducă omagiile frumoasei copile

care-şi făcea intrarea în lume şi a cărei primire, admirabil regizată de preceptorul ei, luase proporţiile unei logodne, dacă nu ale unei nunţi.

Muşa nu era obosită de drum. Avea chiar nevoie să nu rămână singură, să se distreze, să nu se mai gândească la ceea ce se gândea mereu. Dar icoana celui lăsat în singurătatea munţilor şi a bibliotecii nu mai era un gând, ci o prezentă aproape fizică, o întipărire bine reliefată. O ţesătură în care fibrele ei se împleteau cu ale lui peste spaţii şi ore.

Furată de această sărbătoare, de lumina policandrelor, de cântecele lăutarilor, de ciocnetul cupelor de cristal, de vârtejul dansurilor, la care o pofteau pe rând eleganţii oaspeţi, în frunte cu Săndulache Ghica şi cu Grigoraş Calimah, în această societate voioasă, în cadrul strălucit, care nu semăna deloc cu singurătatea şi tristeţea palatului din munţi, domniţa de la Drăgoşeşti încerca să uite, ca într-o beţie de vin nou, proaspăta sfâşiere a despărţirii.

Dar, asemenea beţivului care cu cât bea mai mult, cu atât îşi deschide rana, în loc s-o cicatrizeze, Muşa nu se putea smulge din durerea ei.

Zadarnice toate laudele şi danţurile şi muzicile, şi potirele închinate ei!… Gândul copilei era la cel lăsat acasă.

Zadarnică şi povestea feciorului de boier care va fi spânzurat mâine de Gavrilă Buzaţu, gâdele Moldovei.

Acest Gavrilă ucisese un om şi, ca să fie iertat de pedeapsa morţii, se făcuse omorâtor de oameni: prin mâna lui treceau toţi osândiţii, acolo sus, peste câmp, în faţa bisericii numită Frumoasa, unde se ridicau spânzurătorile.

Cum nu se aflase nimeni să fie călău, stăpânirea fusese bucuroasă să găsească un ticălos care, în schimbul vieţii, să ridice-n ştreang pe cei pedepsiţi de lege.

Mâine va fi spânzurat un boiernaş numit Ciuciuc.

Îndrăgostit de a doua soţie a tatălui său, învoit cu dânsa, flăcăiandrul îşi ucisese părintele, ca să-i ia locul, averea şi muierea. Cum boierii nu puteau fi trimişi pe lumea cealaltă la fel cu oamenii de rând – boierilor tăindu-li-se capul, iar ceilalţi fiind strânşi de gât cu funia – au trebuit să dea pe mâna lui Gavrilă pe acest Ciuciuc, gâde cu secure negăsindu-se la Iaşi. Înainte de a fi spânzurat, boierul trebuia scos din tagma lui. I se punea pe umeri caftanul – semnul boieriei – care «se smulgea apoi, în strigătul: „Nevrednic este!”

Luându-i-se de pe umeri caftanul, i se punea pe cap o căciulă ţărănească şi un suman de rând şi era dus la locul de osândă.

Cele două mătuşi, întrecându-se în amănunte înfiorătoare cu alţi musafiri, povesteau Muşei toate împrejurările iubirii vinovate şi ale omorului. Îi descriau şi spectacolul ispăşirii.

– Mâine vei vedea şi această privelişte rară, domniţă!... îi spuse unul dintre tinerii dănţuitori, care nu ştiau ce petrecere să mai născocească spre desfătarea domniţei.

Într-adevăr, a doua zi, Muşa fu dusă la una dintre cele şaptezeci de case boiereşti care făceau pe atunci fala Iaşilor. De la fereastra acestei case putea să vadă jalnicul alai, din cap până-n coadă. Ferestrele şi uliţele erau pline. Niciodată nu se văzuseră atâţia ieşeni la un loc. Nu-şi închipuise nimeni până atunci câtă lume poate vieţui în această veche cetate de scaun.

Ca furnicile ieşeau, de pretutindeni, bărbaţi şi femei cu prunci în braţe, cu câte doi ţânci agăţaţi de poale şi care intrau în viaţa cu această întunecată privelişte. Iată şi procesiunea...

Întâi mulţimea de gură cască.

Apoi câţiva slujitori călări, apoi o trăsură cu patru cai, în care şedea în picioare aga[1] apoi alţi câţiva slujitori

---

1 Aga – prefectul poliţiei

călări, pe urmă o altă trăsură cu câţiva funcţionari ai divanului.

Şi iată pe Gavrilă Buzatu, un cogeamite om îmbrăcat în straie roşii, iar alături de el osânditul, un tânăr sfios ca o fată mare. Faţa lui plină de blândeţe înduioşă femeile din mulţime. Îşi făceau cruce şi blestemau pe maştera care-l ademenise, îl împinsese la cel mai grozav păcat: uciderea părintelui. Ticăloasa scăpase de osânda morţii, alegându-se numai cu închisoare pe viaţă.

În bătăile jalnice ale tuturor clopotelor din târg, în cântecele de prohod ale preoţilor şi-n murmurul mulţimii, care jelea pe Ciuciuc şi blestema pe femeia vinovată, alaiul înainta încet, spre barieră, ieşea afară din oraş şi urca spre Monastirea Frumoasa, unde ajutoarele lui Gavrilă ridicaseră spânzurătoarea şi unde ispăşirea se săvârşi după datini.

Lumea se trase de la ferestre, se adună de pe uliţi, ducându-se fiecare la treaba lui, mulţumit că văzuse ce nu se vede în fiecare zi.

După această rară petrecere, fata boierului rosetesc fu poftită la curte, unde luă masa împreună cu cele două mătuşi ale ei, cu beizadelele cu Niculaie Şuţu, de faţă fiind şi măriile lor Mihail Sturdza şi Smaranda Doamna.

Seara avu loc o reprezentaţie teatrală la celălalt palat domnesc, alături de locuinţa Muşei, din drumul Copoului.

Hospodarul ridicase în acel conac un teatru cu trei rânduri de loji şi cu destule alte locuri să încapă cât mai multe feţe din protipendada Iaşilor. Era o reprezentaţie dată în folosul bucureştenilor, loviţi de focul care pustiise o parte din reşedinţa domnească a Ţării Româneşti. În valul de frăţie care cuprinsese cele două ţări surori, moldovenii se întreceau să ajute pe cei prigoniţi de soartă.

Vasile Alecsandri scrisese dinadins o piesă, „Nunta ţărănească”, în care interpreta el însuşi pe unul dintre eroi (Alecu Leonescu). Povestitorul Constantin Negruzzi

înfăţişa pe Moş Trohin-Păcală, iar în grecul Chir Gaitanis apărea un tânăr boier, Matei Millo, care ţinea o înaltă dregătorie pe lângă domnul ţării. Acest Matei Millo avea un haz nespus şi întrecea cu trei prăjini pe toţi cei care se încumetau să se teatralicească alături de el. În rolul grecului Gaitanis, Millo vorbea cu un accent aidoma, cânta, ţopăia, şi toată lumea se prăpădea de râs. Sătui de graiul elinesc şi de maimuţăriile franţuzeşti, dornici să vadă izbândind sufletul şi limba ţării, moldovenii, ca şi muntenii, mai ales coconetul, se îmbrăcau, de la o vreme, în portul naţional, mândrindu-se foarte cu el. Râdeau cu poftă şi aplaudau să le plesnească palmele atunci când Matei Millo imita pe grec sau când Moş Trohin-Păcală, jucat de Constantin Negruzzi, iar mai târziu de fiul său Iacob, spunea:

Ia, de aceea merge lumea
Cu-naintea înapoi.
Căci acum cu franţuzeasca
S-a scrântit şi mintea-n voi!

*
*   *

În acel început de iarnă fără zăpadă, zilele treceau repede. Serile urmau unor amiezi petrecute în sânul altor familii, care se întreceau să poftească pe bogata moştenitoare. Lumea şi începuse a vorbi de lupta ce se încinsese între Calimah şi Ghiculeşti, spre câştigarea inimii şi a mâinii frumoasei castelane de la Drăgoşeşti.

Dar inima şi mintea copilei erau aiurea.

Când domnul Parrocel fu deplin încredinţat că-şi lasă protejata şi stăpâna pe mâini sigure, îşi luă rămas bun, grăbit să ajungă acasă şi să facă boierului un raport amănunţit asupra felului cum îşi petrecea vremea domnişoara noastră.

La plecare Muşa îl pofti într-un colţ, lângă fereastră, şi, cu fruntea uşor încruntată – unde era zburdălnicia fetiţei

de odinioară? – îi spuse cu un ton aproape indiferent, cu o superioritate de viitoare doamnă a țării, dar cu un oftat adânc ce-i cutreiera toate cuvintele:

– Domnule Parrocel, vă mulţumesc pentru interesul pe care-l puneţi în ocrotirea mea. (Spusese „ocrotirea” cu oarecare nuanţă de ironie, cu un surâs care-i înflorea la un singur colţ al buzelor, nu pe gura întreagă.) Ţin să vă mărturisesc că înţeleg ostilitatea pe care ne-o purtaţi, lui Gaston şi mie, cu toate că ne iubiţi pe amândoi. Înţeleg că nu puteţi gândi altfel decât la fel cu tatăl meu. Această atitudine vă onorează. Aş vrea, însă, să ştiţi, domnule Parrocel, că oricât aţi unelti – iertaţi-mi cuvântul – dumneavoastră, mătuşa mea Roznovan şi mătuşa mea Paladi, eu nu mă gândesc o clipă să renunţ la Gaston. Orice s-ar întâmpla.

– Mă autorizaţi să-i comunic nepotului meu?

– Dacă nu contravine planurilor dumneavoastră, nu numai că vă autorizez, dar chiar vă rog!

Domnul Parrocel asculta cu faţa atentă, severă, căutând să-şi ascundă adevăratele sentimente. Era încântat de felul oficios, ceremonios, în care se exprima tinăra lui elevă.

Îi răspunse şi el într-un ton tot atât de diplomatic, de oficial, deşi bucuria care-i copleşea inima l-ar fi îndemnat să aleagă expresii mai sincere, mai calde, mai populare chiar.

Lăsând pe Ilie Împuşcă Vrabie la Iaşi, pe lângă domniţă, Henri Parrocel porni spre Drăgoşeşti pe o zi scânteietoare, cu focuri de toamnă întârziată pe cerul începutului de decembrie.

N-a mai dormit la Sandomira. Se va opri la noapte la Miroslăveni. Mai avea nişte socoteli de luat de la vătaful acelei moşii.

După o noapte petrecută la Miroslăveni, încărcat de bani, porni, de cu zori, spre Drăgoşeşti. Era numai el în droşcă şi, pe capră, Vlad vizitiul. Vlad, singurul om din

Moldova pe care-l chema aşa.

Parrocel remarcase că numele Vlad şi Mircea, atât de obişnuite în Valahia, nu le purta nimeni dincolo de Milcov, nici latifundiarii, nici ţăranii moldoveni. Se vede unde nu-l chemase pe niciun voievod Vlad sau Mircea.

Se urcase soarele în creştetul cerului, când zări, din droşcă, venind spre el, un călăreţ.

Drumul era pustiu. Numai ei doi şi-acel om călare, pe-al cărui umăr stâng răsărea ţeava unei puşti. Henri Parrocel luă şi el carabina pe care-o ţinea la dreapta, pe perina droştei. Şi o cântări în mâini de câteva ori, ridicând-o s-o vadă şi călăreţul. Ca s-o vadă călăreţul şi mai bine, el întinse acea carabină spre capră, schimbând-o cu puşca pe care o purta Vlad surugiul.

Cal şi trăsură se apropiau, se întâlneau, se despărţeau: călăreţul spre Iaşi, omul din caretă spre Drăgoşeşti. Dar, amândoi, după ce schimbară fulgerul unei priviri, încetiniră pasul cailor.

Parcă ar fi avut să-şi spună ceva…

Călăreţul îşi întoarse armăsarul negru, sprinten, arăpesc, care administratorului i se păru foarte cunoscut: nu mai încăpea îndoială: era Zmeurel…

Călăreţul se apropie de droşca lui Henri Parrocel şi-i aruncă un familiar:

– Sărut mâna, unchiule!

– Da’ de când ne înrudim? întrebă francezul, surprins.

– Nu eşti dumneata unchiul fratelui meu de cruce, al lui musiu Gaston? Atunci eşti şi unchiul meu.

– Ma rog matale, dar cine eşti? îl iscodi Henri Parrocel.

– Nu mă mai cunoşti? întrebă, râzând cu nişte dinţi strălucitori, călăreţul.

Parrocel se uită lung la el. I se păru un chip cunoscut, foarte cunoscut.

Stoeniţă îşi tunsese pletele, îşi răsese mustăţile şi barba şi semăna mult cu cineva… dar cu cine semăna? Preceptorul Muşei nu-şi dădea bine seama cu cine

semăna acel frumos ţigan.

– Cu cine să semene decât cu el însuşi!? se întreba şi-şi răspundea franţuzul, căutând să-şi rememoreze chipul pletos şi bărbos al haiducului., care acum nu mai avea nici cercei de aur la urechi, nici inele şi galbeni în plete.

– Nu cumva vei fi Stoeniţă Vodă?

– El şi nu altul!

– Da’ calul boierului de ce-l furaşi, voievoade?!

Iar râse păunaşul codrilor, de rândul acesta rânjet de lup.

– Nu l-am furat. L-am împrumutat. După ce mă voi face hatman, i-l trimit boierului înapoi.

– Hatman?

– Hatman! Mă duc la Iaşi să mă-nchin. Mă las de haiducie. Mă duc la Vodă şi-i spun că mă-nchin dacă-mi dă o mie de galbeni şi mă face hatman.

– Voievoade, mi se pare că nu eşti în toate minţile!

– Vom trăi şi vom vedea!

– Aş vrea să ştiu şi eu cum o să se-ntâmple aşa ceva?

– Apăi să vezi, musiu ciocoiule. Am auzit că se face răscoală, cu Vodă-n frunte. Dacă-mi dă mia de galbeni ce s-a pus pe capul meu şi mă face hatman, îl ajut să întindem răscoala.

– Răscoala nu se face-n cap cu Vodă, flăcăule! Se face împotriva lui şi împotriva apăsătorilor, când se face!

– Atunci mă bag hatman la răscoală! Eu nu pot să stau cu mâinile-n sân. Trebuie să fac ceva. Voievod nu, haiduc nu. Doar n-o să stau să torc la fus. Ca femeile?!

– Numai să n-ajungi iar pe mâna lui Gavrilă Buzatu!

– N-ajung, că mă-nchin! M-am săturat să mă tot ascund prin codri şi prin schituri!

Tăcură o vreme fiecare, aşteptând să spună celălalt ceva. Rupse tăcerea Henri Parrocel.

– D-apăi, voievoade, dacă te dai cu stăpânirea, cum rămâne cu haiducia?

– Să mă fac eu hatman şi vom videa! răspunse

Stoeniţă clipind şiret din ochiul stâng. Altfel lucrezi cu o mână de oameni şi alt fel când ai toată oastea Moldovei la îndemână!

– Doar n-o să te apuci sa răscoleşti şi pe ostaşi?

– D-apăi ce, nu sunt şi ei feciori de robi?

Şi Stoeniţă tăcu deodată şi se încruntă, îi părea rău că-i scăpase destăinuirea. De la o vreme, nu mai spunea nimănui ce are de gând să facă. Fusese vândut în mai multe rânduri şi acum îşi ţinea gura Cum îşi dăduse drumul în faţa franţuzului, nu înţelegea nici el. Poate unde-l simţea om de încredere. Poate unde era unchiul fratelui său de cruce. Musiu Gaston nu le vorbise şi el de răzmeriţe, de stăpâniri nedrepte, de-o viaţă mai bună pentru omul amărât?

Pe măsură ce înaintau şi vorbeau – călăreţul mergînd la pas, de-a lungul trăsurii – Henri Parrocel se simţea tot mai atras de acel tânăr ciudat, a cărui frunte, ai cărui ochi, al cărui zâmbet i se păreau cunoscute de când lumea.

O mare vrajă se desprindea din toată acea făptură puternică, şi totuşi delicată, din acel faun atât de sălbatic, şi totuşi atât de blând şi de cald, uneori. Fiul ţigăncii, al roabei de odinioară, era drept, mândru, plin de o voievodală nobleţe. Iar fostul ostaş al lui Napoleon, fostul Vântură-Lume, se vedea pe el însuşi în călătorul care-i mergea alături, îşi vedea propria-i tinereţe vagabondă… Asemenea acestui personaj silvan, numit de popor „păunaşul codrilor”, nu putuse nici el să stea „cu mâinile în sân”, în depărtata lui tinereţe, şi plecase în lume să-şi caute norocul

Simţea că acel om, pe care îl vedea abia a doua sau a treia oară, e mai apropiat de el decât mulţi alţii, pe care îi întâlnea de ani întregi, necontenit. Simţea că acest, frate de cruce al nepotului său va avea şi el un cuvânt de spus, o faptă de îndeplinit în viitorul lui Gaston… Şi presentimentele nu-l înşelau niciodată.

Parcă ghicindu-i gândul, Stoeniţă îl întrebă:

– Frate-meu ce face?

– E tare mâhnit.

– Mâhnit? De ce?

– Pojarul tinereţii. Focul inimii!

– Stai că nu înţeleg!

Parrocel îşi puse degetul pe buze şi-i arătă, cu ochii, pe vizitiu.

Gestul acesta creă o nouă intimitate între cei doi călători. Aşadar, Gaston are o taină pe care unchiul nu se încumeta s-o dezvelească în faţa unui străin. Aşadar, el, Stoeniţă, nu era un străin în faţa celor doi frânci. La rândul său, Henri Parrocel simţea o mare nevoie să se destăinuiască, să se spovedească, să împărtăşească şi altuia gândurile care-l frământau. La drum se leagă frumoase tovarăşii. Doi oameni care nu s-au cunoscut până atunci se împrietenesc şi se încred unul într-altul; fiind drumeţi, necunoscuţi până atunci, străini unul de altul, n-au să-şi împartă nici averi, nici ranguri, nici inima unei femei. Le-au lăsat acasă, nu le mai tulbură plecarea, orizonturile noi, cerul pur al depărtărilor. Orice drum e o viaţă nouă... Orice nou tovarăş de drum e un început de viaţă.

Aflând de necazurile fratelui său de cruce, ochii lui Stoeniţă se măriseră de întrebări. În ei Henri Parrocel citi nu o simplă curiozitate trecătoare, ci un interes afectuos, parcă o făgăduială de a uşura, de a alina acea mâhnire

Ciocoiul – pe vremea aceea ciocoi însemna omul de incredere al boierului –, musiu ciocoiul îi făcu semn cu mâna să aibă răbdare, că-i va povesti el ce se întâmplă când n-o mai avea martor pe surugiu.

Când urcă soarele în vârful cerului, vestind oamenilor că e vremea să-şi stâmpere foamea, droşca şi călăreţul se opriră lângă fântâna de la marginea drumului. Era vestita „fântâna cu sfinţi”: un puf acoperit şi înconjurat de scânduri, pe care erau zugrăvite chipuri de mucenici.

Henri Parrocel desfăcu traista cu merinde şi dădu o parte vizitiului.

Acesta, parcă înţelegând că ceilalţi doi vor să rămână singuri, se duse să mănânce lângă ghizdul izvorului, în vreme ce drumeţul tuciuriu la faţă descălecă şi, la poftirea domnului administrator, se urcă lângă el, în trăsură.

Şi după ce mâncară pâine albă proaspătă cu păstrăvi afumaţi şi pui fripţi şi se ospătară cu caş de munte şi baclava cu nuci pisate şi vin de Cotnar, musiu ciocoiul îi povesti lui Stoeniţă Vodă toată supărarea băiatului şi-a fetei, dragostea lor cea mare, precum şi împotrivirea boierului.

– De ce nu-i lasă să se ia? întrebă Stoeniţă.

– Fiindcă băiatul e sărac…

– N-are dumnealui destul şi pentru el?

– Băiatul nici nu e de neam…

– Da' de unde ştie boierul de unde se trage băiatul? Dumnealui, boierul, e încredinţat că e de neam şi dumnealui? Nu l-o fi făcut maică-sa cu vreun ţigan de pe moşie, cum se obişnuieşte?!

– Să vezi. Stoeniţă dragă, băiatul mai e şi străin…

– Ce este aceea „străin”? Străin e numai turcu', păgânu', care l-a prigonit pe Marcu Săracu. Şi alta ce mai e?

– Mai e că pe fată stăpânul meu vrea s-o dea după vreo odraslă boierească… o beizadea… Vrea s-o facă doamna Moldovei…

– I-a dat vreo ţigancă în bobi? I-a citit în ghioc aşa ceva?

– Nul

– Atunci de unde ştie boierul că o s-ajungă socru de împărat?

– Străbunicul măriei sale a fost Antonie Vodă Ruset, domnul Moldovei.

– A fost! Şi eu am fost voievodul ţiganilor şi nu mai

sunt. Eu trăiesc, şi din Antonie n-au mai rămas decât ciolanele.

– Nu vorbi cu păcat! îl mustră Parrocel, căruia îi creştea inima să-l audă exprimându-se aşa despre puternicii lumii.

– Cucoane, spune-mi, rogu-te, domniţa ce zice? Se mai vede cu frate-meu? Oftează ori s-a răzvrătit?... I-a mustrat cumva boierul, au s-a făcut n-aude şi n-a vede? Eu vreu să aflu toate acestea, ca să ştiu ce trebuie să fac...

– Dumneata, voievoade, să-ţi vezi de treabă! Aiasta trebuie să faci dumneata! se răsti franţuzul, care părea că-i spune tocmai dimpotrivă:

– Amestecă-te, Stoeniţă dragă, că poate de la tine ne-o veni mântuirea!

Pe cât părea franţuzul de mânios, pe atât era de liniştit ţiganul.

– Nu schimba vorba, cucoane, şi spune-mi ce te-am întrebat!

Domnul administrator îi împlini voia.

– Bieţii copii oftează de li se rupe inima, dar boierului puţin îi pasă! I-a despărţit... Aşa a găsit de cuviinţă.

– L-a alungat pe frate-meu? sări Stoeniţă speriat.

– Nu, că are nevoie de el. L-a oprit la Drăgoşeşti. Dar a surghiunit biata copilă. A trimis-o la Ieşi cu mătuşă-sa, Marghioala Roznovanca, să-i mai treacă de urât... şi să-l uite pe flăcău...

– Unde stă la Iaşi?

– Cine?

– Domniţa...

– Nu e treaba dumitale! se răsti franţuzul. Apoi, după ce se uită împrejur:

– Unde vrei să stea? La dumnealor, la casa dumnealor de-acolo... O ştie toată lumea... pe deal, la Copou, lângă palatul domnesc!

Stoeniţă rămase pe gânduri şi număra ceva pe degete

De teamă să nu se schimbe vorba, isteţul administrator continua să-şi înduioşeze tovarăşul de drum, exagerând tragedia celor doi îndrăgostiţi.

– Mă tem să nu se prăpădească amândoi de inimă rea…

– Da’ de ce n-o fură? întrebă, liniştit, Stoeniţă.

– Cum s-o fure?

– Cum se fură! Vorba cântecului:

– Cucule cu pana sură
Spune-mi caii când se fură?
– Noaptea pe fulgerătură,
Când e ceaţă, când e bură!

Cum l–a furat unul de-ai noştri pe Cristos. Ieşiseră toate seminţiile pământului să se ducă la Pilat cu jalbe şi cu răzmeriţă să le dea pe Mântuitor înapoi. „Ce jalbe, mă! Ce răzmeriţă – le-a spus ţiganul. Las’ să înnopteze, că-l fur eu de pe cruce”. Şi l-a furat, de-a scos poteraşii vorba c-a înviat. Le era frică să nu le taie capul împărăţia!

– Aşa o fi fost pe-atuncea. Acum e ceva mai greu, Stoeniţă dragă!

– O fi greu pentru boieri, da’ pentru mine nu e greu…

– Cum asta?

– O fur eu, musiu ciocoiule! Îi fur pe amândoi şi-i duc la un schit, de nu-l ştie nici dracul, nici mitropolitul. Am eu acolo nişte maici şi-un popă de credinţă. Mă ocrotesc când sunt la ananghie. Acolo îi ascund până le punem pirostriile. După ce l-oi cununa cu popa de acolo, să mai poftească boierul să-i descunune!…

La gândul unui asemenea deznodământ, Henri Parrocel, om al legii şi al ordinii, se cutremură.

– Cată-ţi de treabă, haiducelule! Aşa ceva nici prin gând să nu-ţi treacă… Să nu te mai aud vorbind aşa ceva, că drept la aga nimeresc cu tine!

– Treaba mea, musiu ciocoiule, eu sunt frate de cruce cu dumnealui Gaston, nu sunt cu dumneata!

– Nepotul meu nu s-ar învoi la aşa ceva, în ruptul capului!

– Lai întrebat?

– Nu l-am întrebat, dar îl cunosc… În ruptul capului!

– Atunci nu-i e dragă fata! Dacă i-ar fi, nu s-ar mai codi. Las' pe mine, cucoane! Tot n-am eu ce face până la răscoala. Eu era să-mi dau grumazul pe mâna lui Gavrilă Buzatu, pentru slobozirea ţiganilor şi acum să stau cu mâinile în sân când e vorba să scap alte făpturi nevinovate?

– Stoeniţă, am isprăvit! se răsti Henri Parrocel, în inima şi în mintea căruia bobul semănat de păunaşul codrilor începea să încolţească

Şi cu cât încolţea mai mult acest gând al răpirii, Cu atât se arăta mai supărat cuconul Henri. Se ridicase în picioare mânios şi aduna resturile merindelor, aruncându-le în traistă şi bodogănind.

Stoeniţă se uita la el şi râdea.

– La omul bătrân dragostea n-are crezare! Dac-ai fi mai tânăr, ehei!

– Să nu mai vorbim, proclete, auzitu-m-ai?

– Să nu mai vorbim, dar nici dumneata să nu scoţi o vorbuliţă. Auzitu-m-ai? Nici dumnealor să nu le spui, să nu se afle. Ajunge să ştii dumneata. Dacă vei auzi, într-o bună zi, că a pierit unul de la Drăgoşeşti şi cealaltă de la Iaşi, să ştii că primejdie nu e şi că are Stoeniţă Vodă grijă de ei.

– Cu calul ce faci? întrebă mai-marele moşiilor boiereşti.

– I-l trimit boierului înapoi.

– Nu te grăbi, că dumnealui şi-a mutat gândul de la Zmeurel. Mai ţine-l o vreme. De! Cine ştie?! Poate o să ai nevoie de el!

Apoi, cu un zâmbet viclean:

– O să ai nevoie de ei… la răscoală! încheie musiu ciocoiul.

## CAPITOLUL IX

O iarnă bogată se revărsase peste ţara Moldovei. Crivăţul bătuse ce bătuse, cărând din spate, prin cele şapte vămi ale văzduhului toată zăpada Ucrainei şi se potolise. Acum ningea domol, fulgi mari şi înstelaţi, care se îndesau, se lipeau, se topeau unul într-altul, acoperind case şi grădini, drumuri şi coline, păduri şi câmpii.

Asemenea ninsoare nu se mai văzuse de ani îndelungaţi. Parcă nu mai era o scuturare de fulgi, ci o lunecare de troiene moi şi blânde, ce se lăsau în fâlfâiri tăcute peste celelalte troiene aşternute, preşuri albe. Să le primească frăţeşte.

Iaşul era plin de clinchetul zurgălăilor. Săniile ieşiseră ca din pământ, la cele dinţii vestiri ale omătului, şi zburau ca săgeata, de colo până colo. Încrucişându-se, ocolindu-se, întrecându-se, spre hazul cucoanelor îmblănite, care râdeau şi ţipau de bucurie şi de spaimă, înfundate sub păturile groase, pe perinele moi.

La hotelul numit „de Petersburg”, peste drum de reşedinţa domnească, picase, o data cu zăpada, într-o sanie cu patru cai negri şi încărcată de lăzi şi cufere, un boier tânăr, pan Stanislas Zalomiţchi. Purta căciulă mare de samur, blană grea din piei de sobol şi cizme lungi, până la genunchi, tivite şi căptuşite cu nurcă.

Era înalt şi subţire frumosul călător, dar prea oacheş ca să fie polonez.

Şi pre a mea lege, nici că era!

Acest oaspe nou, necunoscut ieşenilor şi care cheltuia galbeni cu nemiluita, bând vin spumos franţuzesc în tovărăşia lui Barbu Lăutaru, nu era altul decât Stoeniţă Vodă al nostru, pe care-l botezase Zalomiţchi pârdalnicul

de cântăreţ, văr bun cu Sălumia, muma voievodului ţiganilor.

În două zile, tot oraşul nu mai vorbea decât de frumuseţea şi de bogăţia nobilului leah.

Se spunea anume că pan Stanislas venise la Iaşi să-şi caute mireasă.

Protipendada se grăbise să-l poftească la sindrofii, întrecându-se care pe care să pună mâna pe el şi să-i peţească pentru fetele nemăritate, dornice de bărbat avut şi cu nume răsunător. Dar Barbu Lăutarul spunea tuturor că măria sa e numai în trecere prin Iaşi şi că a lăsat logodnică la Krakau.

Tot el, vestitul cântăreţ, îl ferea de boiernaşii tineri, care-l pofteau la bacara, faraon, stos, otuzbir şi alte nevinovate jocuri de cărţi. Nici la masa verde nu se înghesuia polonezul şi cu cât era mai singuratic cu atât avea mai multă căutare.

Vodă Mihalache Sturdza ştia tot ce se intâmplă în cetatea-i de reşedinţă şi, mai ales, ce se întâmplă peste drum, la hotelul de Petersburg. Din dosul perdelelor, la fereastra ce da spre poarta de intrare a acelui hotel, domnitorul vedea cine vine şi cine pleacă. Aşa dăduse el de urma unei urzeli menite să-l răstoarne de pe scaun; văzuse pe conspiratori intrând şi ieşind, forfotind în hanul cel mare al Iaşilor. Printre aceşti conspiratori era şi franţuzul Vaillant, precum şi câţiva juni feciori de neam, care umblau îmbrăcaţi ţărăneşte, cu suman, căciulă şi opinci.

Ca să-i împrăştie şi să-i facă de ocară, Vodă îmbrăcase la fel câteva zeci de ocnaşi şi-i pusese să măture uliţele. În felul acesta, lumea va lua drept puşcăriaşi pe cei ce se împotrivesc stăpânirii şi le va trece cheful să mai umble în port naţional şi să tulbure târgul. Pe Vaillant l-a trimis peste hotare, şi răsturnarea de domn nu s-a mai întâmplat.

Acum, vicleanul hospodar voia să ştie ce este cu acel

străin, care împrăştia atât bănet, şi înălţimii sale nu-i trimisese încă nici un plocon. Se gândea Vodă să trimeată pe aga şi alte iscoade, dar n-a fost nevoie; la o nuntă, tânărul secretar al prinţului fu întâmpinat de Barbu Lăutarul, care-i spuse, între două mazurci:

– Coane Mafteiaş, pan Zalomiţchi ar dori să se înfăţişeze măriei sale cu plecăciunile cuvenite…

Zis şi făcut. A doua zi, chiar, străinul cu straie bogate şi zâmbet de femeie fu poftit la curte. Vodă îl aştepta pe la aprinsul lumînărilor.

Când ajunse Stoeniţă în marea încăpere unde înaltul hospodar îşi primea musafirii, îl găsi roşu de mânie, tremurând tot.

Ce se întâmplase? Să vă povestească, aşa cum mi-a povestit şi mie, bătrânul scriitor Iacob Negruzzi, care şi-a petrecut copilăria la Iaşi, pe vremea lui Mihalache Sturdza:

Doi boieri se judecau pentru hotarul moşiilor lipite în faţa divanului domnesc, a câştigat unul dintre ei, cel care avea mai puţină dreptate. Dar pentru ca această hotărâre a divanului să aibă putere trebuia să fie întărită de Vodă. Celălalt boier, cel care pierduse judecata, căzu la înţelegere cu Petrache Asachi, secretarul intim al domnitorului, tocmiră preţul dreptăţii şi numitul boier fu poftit la hospodar, în marele salon de audienţe, pe înserate, ca să nu prea fie văzut. În mijlocul încăperii erau aşezate două măsuţe. Pe una sta anaforaua – decizia domnească –, iar cealaltă măsuţă era goală, în aşteptarea pungii pe care, după datină, urma s-o pună acolo omul cu jalba. La ceasul şi minutul hotărât, pe o uşă trebuia să intre în aceeaşi clipă Mihalache Sturdza, iar pe cealaltă moşierul cu pricina. Lucrurile se petrecură întocmai. Boierul se închina adânc, sărută mâna lui Vodă, îi mărturisi cum stau lucrurile şi-l rugă să se milostivească a-i face cuvenita parte. În acelaşi timp, scoase din buzunarul de la spate al surtucului punga de

galbeni şi o puse pe masă

Vodă, cu ochii pe actul de judecată se făcea că nu vede peşcheşul. Citea mereu, iar când isprăvi de citit rosti:

– Câtă vreme voi domni eu peste această ţară, dreptatea va fi dreptate pentru toţi! Am aflat cuprinsul jalbei dumitale. Hotarul cerut ţi se cuvine!

Şi măria sa iscăli actul, îl întinse împricinatului. Acesta se plecă adânc, sărută din nou mâna voievodului şi dete să iasă. Dar n-apucase să facă trei paşi, că se pomeni pocnit cu ceva greu în cap şi auzi pe domnitor strigind:

– Tâlharule. M-ai înşelat!

Pasămite, măria sa, obişnuit cu cântăritul banilor, luase punga de pe masă şi văzînd că n-are greutatea cuvenită, o aruncase în capul vicleanului moşier, care o luă la fugă pe scări şi dus a fost, cu preţioasa anaforă în mână.

În starea aceasta de minie îl găsi Stoeniţă Vodă pe celălalt voievod. Amândoi şedeau acum faţă-n faţă, în lumina sfeşnicelor pe care le puneau în cele patru colţuri ale încăperii slujitorii palatului.

Oaspele nu văzuse pân-atunci faţă împărătească. Credea că i se va arăta un voievod asemenea celor zugrăviţi pe zidurile de biserică, un domn cu barbă, cu anteriu lung, cu coroana pe cap şi purtând pe braţe un chivot de aur[2]. Când colo, dădu peste un târgoveţ ca oricare altul, cu mustaţa răsucită şi cu bărbuţa roşcată, sub bărbia şi faţa rasă..

În schimb, Mihail Sturdza fu uluit de înfăţişarea polonezului, care era îmbrăcat într-o haină de catifea vişinie, strânsă pe mijlocul subţire, împodobită cu brandemburguri de aur. Avea cizme lungi, roşii, îmblănite, iar la cingătoare purta sabie turcească încovoiată, cu mânerul bătut în pietre scumpe.

Sub braţul stâng ţinea o căciulă uşoară, cu pană de

2 Chivotul este miniatura în metal a bisericii ridicată de acel ctitor

cocor înfiptă într-o copcă de smarald, aşa cum purtau în vechime voievozii.

Pan Stanislas Zalomiţchi se ţinea ţanţoş, cu fruntea mândră, cu capul puţin lăsat pe spate. Întreaga lui făptură aducea aminte cârmuitorului Moldovei, om umblat prin ţări şi prin muzee străine, de cavalerii şi baronii, de prinţii pictaţi în tablouri mari, cu rame late de aur. Văzuse unul aidoma la Cracovia, întinse mâna alesului musafir şi-i spuse câteva cuvinte de bun venit în limba polonă.

Şi pe când vorbea, se gândea:

– Asta o să mă despăgubească de păcăleala tâlharului de adineauri!

Dar musafirul îi tăie vorba, spunându-i într-o moldovenească neaoşă:

– Nu te mai osteni, măria ta, că nu sunt leah. Nu mă cheamă pan Stanislas Zalomiţchi, ci Stoian Asălumiei, după numele mumă-mii. Ţiganca Sălumia! Eu sunt vestitul Stoeniţă, voievodul ţiganilor, iar acuma căpitan de haiduci.

Mihalache Sturdza rămase năucit. Cel din faţa lui fulgera din ochii negri şi din dinţii albi de lup.

– Şi ce pofteşti? îl întrebă scurt hospodarul.

– Am venit să mă-nchin.

– Te laşi de tâlhării?

– De-aceea am şi venit, ca să mă las!

– Când a fost să te spânzure, te-am iertat.

– Iertat, măria ta, că m-au răscumpărat ţiganii pe două mii de galbeni.

– Acum cât ai adus?…

– Nimic, că nu le mai sunt voievod.

– Atunci cum vrei să te iert?

– Cum se iartă haiducului care vine să se-nchine…

– Ce-ai de gând?

– Să-mi dai, măria ta, anaforaua de slobozenie şi-om vedea.

Ochii lui Mihalache jucau pe sabia turcească, pe pietrele scumpe ce străluceau pe mânerul săbiei lui Stoeniţă.

– Am să-ţi dau. Numai să te juri că te laşi de blestemăţii.

– Nu mă jur, dar mă las!

Vodă bătu din palme. Intră un boiernaş tânăr, cel cu care se înţelesese Barbu la o nuntă.

– Musiu Milule, îi porunci Vodă. Ai să-mi faci un firman de iertare pentru închinatul hoţ de codru Stoian Asălumiei.

Matei Millo se plecă adânc şi ieşi să întocmească hrisovul haiducului.

– Atâta numai, măria ta. Că trebuie să-mi dai şi mia de galbeni! zise acesta.

– Care mie, mă? se răsti Vodă.

– Care s-a pus pe capul meu, pentru cel ce mă va aduce viu sau mort în faţa măriei tale. Uite că m-am adus singur. Să-mi dai mia!

– Băiatule, tu nu eşti în toate minţile!

– Legământ domnesc, măria ta!

– Ascultă, ţigan obraznic! izbucni Vodă, în care clocotea mânia şi nu se mai putea stăpâni. Au nu ştii în faţa cui te afli? Aşa se vorbeşte domnului Moldovei?! Eşti în mâna mea, tâlhare! O dată dau poruncă să te lege şi să te spânzure!

– Aiasta n-ai s-o faci, măria ta!

– Şi de ce n-aş face-o?

– Află ţiganii şi-şi pierd încrederea în cuvântul domnului Moldovei! Eu am călcat slobod pragul acestei case şi slobod am să ies, măria ta. Altminteri nu mai e lege şi dreptate în ţara Moldovei!

Iar rămase încremenit, neştiind ce să răspundă, hospodarul.

Om umblat prin lume, precum v-am mai spus, el nu numai că văzuse muzee străine, dar citise şi auzise

multe. Şi-aşa precum flăcăul chipeş din faţa lui îi amintea de prinţii şi baronii din vechile cadre aurite, purtarea lui Stoeniţă îi aducea aminte de acei cavaleri răzvrătiţi, de nobilii care luau calea codrului şi înfruntau pe regi, pe episcopi şi pe judecători, în numele dreptăţii şi al libertăţii. Nu era Vodă obişnuit cu asemenea înfăţişare mândră. Înconjurat de sfetnici şi dregători slugarnici, se simţea copleşit de acest tânăr ţigan, care nici măcar nu-i sărutase mâna, cum i-o săruta oricine-i trecea pragul, fie cel mai mare şi mai bătrân boier.

Stoeniţă îl lămuri:

– Nu pentru mine iţi cer mia de galbeni, ci pentru cei douăzeci de tovarăşi ai mei. Capul lor n-a fost pus la preţ. De închinat n-au venit să se închine. Slobozi sunt să facă tot ce le-o spune inima. Eu vreau să le dau câte cincizeci de galbeni şi să se ducă fiecare la casa lui, că nu de bine au plecat de la vatra şi de la şatra tor!

Ochii hospodaruluj nu se mai dezlipeau de sabia turcească. De-atâtea nestemate ce-i împodobeau mânerul, măria sa începu să vadă stele verzi:

– De unde-o ai? întrebă el.

– Mi-a dat-o la un praznic Sofultea, voievodul ţiganilor din Ţara Românească. O avea de la un paşă turcesc, pe care l-a învoit pe drumul Giurgiului.

– Cum vine asta „l-a învoit”?

– S-au înţeles aşa, ca să-i dea turcul sabia şi să-l lase Sofultea slobod spre Bucureşti.

– Nu prea-nţeleg…

– Nici eu n-am înţeles bine, dar aşa a fost!

– Era singur paşa?

– Nu era singur, dar Sofultea era cu mai mulţi!

– Lua-v-ar muma dracului de blestemaţi! zise Vodă râzând cu poftă.

Şi iar bătu din palme şi iar intră, plecându-se adânc, secretarul lui Vodă, însoţit de altul.

– Să cereţi la agie cei o mie de galbeni puşi pe capul

haiducului Stoeniţă, să-i dăm cui l-a adus!

Cei doi grămătici ai lui Vodă ieşiră de-a-ndăratelea, cam nedumeriţi.

– Stoeniţă, îi zise Vodă, îmi pari om de omenie, viteaz şi iscusit, flăcău de credinţă. N-ai vrea să intri în slujba mea?

– Hatman![3] răspunse scurt Stoeniţă, rânjind ca lupul.

– Hatman? se miră Vodă. E cam mult! Slujba asta e pentru boierii de neam!

– Mariei tale îi trebuie boieri sau oameni de credinţă, aşa precum ai spus, viteji şi iscusiţi?

– Te iau întii porujic[4], pe urmă, cu vremea, te înalţ în cin[5].

– Ori hatman, ori nimic! Mă-ntorc voievod al ţiganilor!

– Cum ţi-e voia! îi răspunse Mihai.

Apoi, cu ochii surâzători şi cu glasul mieros:

– Când un hatman e prins de altul şi i se-nchină, e datina să-şi scoată sabia din teacă şi să i-o dea celui ce l-a răpus!

Fără să-i spună un cuvânt, dar străpungându-l cu priviri dispreţuitoare, Stoeniţă începu să-şi desprindă cureaua.

– Poftim şi teaca, nu numai sabia... că dacă-ţi dau numai sabia, se cheamă că m-ai răpus. Şi pe Stoeniţă Vodă nici Vodă nu-l poate răpune!

Şi-i întinse preţioasa armă.

Hospodarul puse mâna repede pe ea, dar, ca să nu pară prea lacom, o aşeză pe măsuţa care-l despărţea, ca şi cum nu era cine ştie ce mare lucru.

Mai vorbiră cei doi voievozi cât vorbiră, până intră un slujbaş cu anaforaua şi Asache cu punga.

– O mie de galbeni, boierule? întrebă Stoeniţă Vodă.

– O mie! răspunse Asache.

– O mie. Că dacă nu. Nu mă ţiu de legămint! mai zise

---

3 Hatman – şeful suprem al oştirii
4 Porujic – locotenent
5 Cin – rang

pan Stanislas.

Îşi luă de pe măsuţă căciula cu pană de cocor, se plecă în faţa domnitorului, dar nu tot atât de adânc cum se pleca în faţa conului Arkip, şi, aruncând săbiei o ultimă, privire, mai cântări o dată punga-n mâna dreaptă, uitându-se când la pungă, când la sabie, arătă cu sprânceana sabia lui Mihalache Sturdza şi-i spuse clipind şiret din ochi:

– Face mai mult!

Şi ieşi mândru, cu fruntea sus, pe buze cu un zâmbet batjocoritor, dispreţuitor.

Şi-n gindul lui, în inima rănită de tăişul de care se despărţise, trecu o fulgerare: „Să fii sănătos, Stoeniţă, că vine ea vremea s-o pui înapoi, la cingătoare!”.

*

*     *

De la Vodă, Vodă Stoeniţă nimeri glonţ peste drum, la hotelul de Petersburg, unde-l aştepta, în faţă, sania cu patru cai şi, ceva mai departe, la spate, alte două sănii cu câte doi cai şi cu câte trei oameni de-ai săi în fiecare.

Îşi strânse calabalâcurile, le încărcă le legă la spatele săniei, împărţi cu dărnicie de paşă pumni de sfanţi celor ce-l slujiseră şi porni la vale, urmat de celelalte două sănii, spunând că o ia spre Roman. La un colţ de uliţă, însă, surugiul întoarse caii şi porni pe drumuri înfundate, urcă iar spre Copou şi ajunse dincolo de al doilea palat al lui Mihail Sturdza, în faţa casei Roseteştilor.

Se opriră câţiva paşi mai sus, şi unul dintre cei şase oameni ai lui Stoeniţă urcă cele trei trepte ale conacului boieresc, bătu la poarta cea mare, stârnind un lătrat de câini care vestea pe cei din casă că a sosit cineva şi că trebuie să fie cu băgare de seamă.

Acea ştafetă spuse că a venit de la Drăgoşeşti, trimisă de măria sa, şi că are o poruncă de dus domniţei Mărioara.

I se răspunse că domniţa e plecată la nişte neamuri din Tătăraşi, împreună cu mătuşa dumneaei, coana Marghioala Roznoveanca, şi că nu va întârzia să sosească pentru cină.

Într-adevăr, nu trecu jumătate de ceas, şi un clinchet de zurgălăi răsună din vale; cele două lumini roşii ale felinarelor licăriră în noaptea grea, sub cerul încărcat de nori, dar fără ninsoare, iar sania sosi, urcând uşor, în faţa casei.

Câteva mogâldeţe se iviră din umbră. Doi inşi puseră mâna pe hăţurile cailor şi alţi doi se apropiară de cele două femei, gata să coboare.

Unul dintre ei zise aşa:

– Domniţa rămâne în sanie, iar luminăţia ta, coană Marghioală, îi vei aduce din casă cele de trebuinţă pentru drum. Avem poruncă de la conu' Arkip s-o ducem la Sandomira, unde are să-i spună ceva… Aşa ne-a poruncit măria sa, aşa facem, sărut mâna!

Omul care ieşise întru întimpinare îşi ţinea căciula în mână şi vorbea cuviincios cu duduile, ca nu cumva să le sperie.

– Mata, surugiule, nu te da jos! se răsti al doilea vizitiului, căruia treaba aceasta nu i se părea curată şi începuse a se mişca. Ar fi vrut sa spună ceva, să strige, să scoată pistolul de sub zeghe, dar i se păru că zăreşte, nălucind în umbră, alte mogâldeţe. Nu crâcni. Rămase îngheţat pe capră.

Coana Marghioala tremura toată.

Ajutată de cei doi inşi cu capul descoperit, coborî din sanie spunând că va face cum a hotărât fratele dumisale, boierul. Intră în casă. Cei şase oameni din sănii, cu Stoeniţă şapte şi cu surugiii zece, şedeau la pândă, cu ochii în patru.

Nu trecu mult, şi unul dintre ei văzu cum sare gardul din fundul curţii o arătare şi cum se strecoară pe lângă ziduri să coboare spre târg.

Înţelegând că e vorba de o iscoadă, Stoeniţă o luă spre el, îl ajunse din urmă – cât ai clipi din ochi – şi-i spuse:

– Dă fuga la agie şi dă-le veste că au venit tâlharii s-o fure pe domniţa Roseleasca!

– La agie mă duceam şi eu…

– Te-a trimis coana Marghioala?

– Dumneaei m-a trimis!

– Bine. Ia dă-te mai încoa!

Îl trase lângă un copac, îi vârî în gură un mototol, îl legă bine de mâini şi de picioare şi-l pironi de trunchiul copacului, înfofolindu-l cu o frânghie subţire şi lungă, parcă pregătită dinadins. Îl lăsă acolo, apoi trimise pe cei mai crunţi dintre haiduci, pe Lepră şi pe Anagnoste, să intre în casă cu pistoalele întinse şi să spuie coanei Marghioala a se grăbi cu făcutul lăzii, că altminteri îi zboară scăfârlia şi dumneaei, şi slujitoarelor. Aşa făcură cei doi haiduci şi ajunseră la slujitoare, care dârdâiau de frică sprijinind pe boieroaică de subţiori.

Coana Marghioala strănută fără să fi tras praf de tiutiun pe nas, atâta spaimă o cutreiera.

– Faceţi lada, fetelor, nu v-am spus?… strigă ea zâmbind dulce lotrilor şi încruntându-se la slugi.

– Să pofteşti şi dumneata cu noi, grăi unul dintre lotri. Aşa e porunca măriei sale. Vei dormi în sanie, iar în zori te vom culca la Sandomara, în pat moale şi cald!

– Ba eu… încercă să se împotrivească Roznoveanca, dar îngheţă când văzu pe unul dintre tâlhari jucându-se cu pistolul, aruncându-l în mai multe rânduri spre tavan şi prinzându-l când de coadă, când de vârful ţevii.

În vremea aceasta, afară, Muşa, ghemuită în fundul săniei, sta şi nu se dumirea. Nu-i era frică. Dimpotrivă.

Întâmplarea aceasta o scutura din plictisul vieţii de toate zilele, o înviora.

Îşi dădea bine seama că nu putea fi vorba de o poruncă a tatălui ei. Nu era s-o ridice conul Arkip aşa, tam-nesam, în toiul nopţii, însărcinând cu treaba aceasta

gingaşă nişte slujitori pe care dânsa nu-i cunoştea, nu-i văzuse niciodată.

Trebuia să fie altceva la mijloc şi nu-şi dădea seama ce. Dar parcă simţea că e ceva spre binele ei, şi dacă nu era să fie ceva spre binele ei şi era să fie rău, de pildă să fie ucisă, nu e nimic!

O să moară şi o să scape de paza mătuşilor ei şi de viaţa aceasta, care nu-i dăruia ce-avea mai scump pe lume: bucuria dragostei.

I se părea Muşei că, dacă va muri, va muri numai cu viaţa aceasta de azi şi că, după această moarte, va începe viaţa ei cea adevărată, cea lângă omul iubit şi care era departe acum. Până să moară, însă, îi era frig şi-i era foame. Şi coana Marghioala nu mai sosea.

Trei slujitori necunoscuţi de Muşa veneau acum spre sania unde era copila, o pofteau în cealaltă sanie, cea cu patru cai, o urcau şi-o-nveleau bine.

Unul dintre ei, care părea a le fi căpitan, se apropie, scoase din felinar o lumînare aprinsă şi la flăcăruia ei arătă domniţei un inel pe care-l purta în degetul mic al mâinii stângi.

Focul galben al boţului de seu scăpăra scântei albastre şi roşcate în piatra scumpă. Era inelul ei, inelul pe cate duduita Roseteasca îl dăruise într-o seara de toamnă haiducului Stoeniţă, în schimbul cerceilor de aur pe care îi purta şi acum. Ca un răspuns tăcut la acel semn de recunoaştere, Muşa îşi duse mâna la cele două inele subţiri care îi străpungeau urechiuşile.

Mica nelinişte pe care o încercase până atunci se potoli.

– Nu-ţi fie teamă, măria ta! îi spuse acel tânăr boier, pe care nu-l cunoscu, fiindcă nu mai purta nici pletele, nici bărbuţa neagră a păunaşului codrilor Am venit să te furăm spre binele măriei tale…

Apoi, în şoaptă:

– Şi-al lui musiu Gaston!

La auzul numelui drag, Muşa deschise nişte ochi mari, miraţi, înecaţi de fericire. O cuprinse un amestec de teamă şi de bucurie. O dulce teamă, o bucurie întunecată îi învăluiau inima tânără şi încercată de primejdii, de spaime şi de întraripări. Pentru ea, toate erau proaspete şi minunate.

Nu ştia însă ce e bine şi ce e rău pe această lume, ce trebuie să facă şi ce nu trebuie. Deocamdată simţea că porneşte pe calea unei dezrobiri şi că i-e foame.

– Boierule dumneata, se rugă dânsa de Stoeniţă, spune să ne aducă şi ceva de mâncare.

Pan Stanislas Zalomiţchi, ca un adevărat pan ce era, se plecă adânc, cu mâna dreaptă pe inimă, şi intră singur în casă, spre a îndeplini voia şi porunca măriei sale.

Urcând treptele, se încrucişa cu slujitoarele care purtau lada cu veşminte de drum ale domniţei, precum şi un coş cu de-ale mâncării.

– Să plecăm, boierule! se rugă Muşa.

– Aşteptăm pe coana Marghioala! răspunse omul cu căciulă domnească de samur şi cu şubă lungă din piei de sobol.

– Ce să mai vie şi dumneaei? se alintă domniţa – un alintat care era şi o tânguire.

– Cum porunceşte măria ta, aşa va fi!

Stoeniţă zâmbi din umbră, clătină capul, înveli bine pe Muşa cu un pled blănit şi se urcă pe capră, lângă surugiu. Muşei îi păru bine că acel boier, oricât era el de boier, nu se aşezase lângă dânsa, în sanie, ci se alăturase vizitiului. Acesta dete bice cailor tocmai în clipa când cucoana Marghioala se ivea pe uşă, însoţită de două femei de casă, care o sprijineau din greu.

Când văzu că sania porneşte fără dumneaei, Roznovanca oftă un „valeu de mine, maică prea curată!” – un strigăt poate de spaimă, poate de bucurie –, dădu în genunchi şi, fără să mai aştepte să ajungă la icoana Maicii Preacurate din iatac, începu să facă nişte cruci

mari cât o jumătate de om, rugându-se Precistei, poate căutând s-o îndure, poate mulţumindu-i că nu fusese răpită şi dumneaei.

Cele trei sănii porniră, fulger de iarnă, prin nămeţii înalţi: una cu tâlharul şi domniţa răpită, celelalte două cu câte trei vlăjgani cu puştile pe umăr.

Cât a ţinut drumul, pe unde trecea acel drum Muşa nu-şi dădea seama; şi-a înfundat năsucul în traista de merinde, a mâncat un pui întreg fript, a sorbit de trei ori din plosca cu vin negru şi dulce, pe urmă a adormit şi a dormit somn de prunc scăldat, visând zboruri de lupi albi întraripaţi şi auzind plesnete de bice: un arhanghel de argint gonea o ceată de heruvimi, care râdeau şi se dădeau peste cap în livada plină de flori a unui paradis înzăpezit.

S-a pomenit, apoi, domniţa într-un schit de maici. Umbre negre, purtând în mâini făclii de ceară, se îmbulzeau în jurul ei, care de care mai grăbite.

O stareţă blândă şi câteva călugăriţe au primit-o cu alintări, au dezbrăcat-o şi au culcat-o într-un pat moale, din arhondărie. Pe boierul cel tânăr, care o adusese aici, nu l-a mai văzut. Poate nu-l văzuse nici pe el aievea, ci numai în visul cu lupii zburători şi cu serafimii bucălaţi din paradis. Toate se desfăşuraseră ca într-o vălmăşeală de vise; povestea se depăna încă…

## CAPITOLUL X

Ajungând la Drăgoşeşti, domnul preceptor Henri Parrocel povesti boierului Arkip Rosetti ce frumos fusese primită la Iaşi domnişoara noastră, cum îşi petrecea vremea în mijlocul protipendadei, din sindrofie în sindrofie, din soarea în soarea, din biserică la concert, la teatru, înconjurată de cele două mătuşi, de câţiva tineri bine crescuţi şi de dragostea părintească a feluritelor

rude aflate în capitala Moldovei.

Pe boier domnul Parrocel îl găsi întinerit şi nu pregetă să i-o spuie: în lipsa bunului său administrator şi sub influenţa lui Gaston, monseniorul îşi tunsese, jur împrejur, barba amestecată şi câştigase zece ani înapoi.

Îşi mângâia cam nedumerit această podoabă a chipului; degetele-i nu erau obişnuite cu lipsa mătăsii stufoase ce se revărsase până atunci printre ele, ani îndelungaţi, pe pieptul măriei sale. Privindu-se în oglindă, conul Arkip nu-şi mai întâlnea înfăţişarea impozantă de paşă sau de episcop. Un costum modern, adus de Parrocel de la Iaşi şi tăiat la fel cu al domnitorului Mihail Sturdza, de însuşi croitorul acestuia, desăvârşi transformarea în contemporan al seniorului de la Drăgoşeşti, care, în adâncimea codrilor Moldovei, îşi pregătea înfăţişarea de viitor parizian.

Cel care-şi meremetisise[6] astfel stăpânul era meşterul Avedik Cricorian, un armean din Botoşani. Boierul îl adusese la curte să tundă şi să radă ţepii din obrazul oamenilor şi să le scoată măselele găunoase.

Avedik se mai pricepea şi la reparatul covoarelor, lipea cioburile vaselor sparte şi ale geamurilor, dregea scândurile scorojite ale bibliotecii şi mai avea grija broaştelor de la toate uşile şi porţile conacului. Om de casă, el locuia în fundul grădinii, printre ceilalţi slujitori, şi venea o dată pe săptămână în iatacul măriei sale să-i taie şi să-i poleiască unghiile, să-i netezească barba şi pletele şi să-i cureţe părul din urechi.

De câte ori ieşea meşterul Cricorian din iatac, conul Arkip avea un an mai puţin.

Dacă patronul întinerea, nu se petrecea acelaşi lucru cu secretarul său literar, Gaston Parrocel, care, în mijlocul atâtor cronici din vechime, în vechiul şi tristul palat pătrat şi vopsit galben, începea să se ofilească.

---

6 A meremetisi – a drege, a repara, a întrema

Băiatul se simţea prizonier între zidurile înalte, încărcate cu tablouri şi rafturi de bibliotecă.

În prezenţa domnişoarei Maria Rosetti, aceste ziduri, aceste portrete, aceste peisaje, aceste cărţi legate în piele roşie, cu litere aurite, îi păreau pline de primăvară şi cântau ca un stol de privighetori şi de ciocârlii. Acum toate erau mohorâte. Feea care le dădea raze de soare şi ciripit de zori plecase din mijlocul lor, ducând cu ea lumina şi cântecul.

Oare la Iaşi ningea tot atât de greu ca la poalele Ţuguiatului?

Prinsă în vârtejul distracţiilor, se mai gândea, oare, la el frumoasa castelană de la Drăgoşeşti?

Sau, din roiul fluturilor care îi dădeau târcoale, se va fi găsit vreunul, cu aripile poleite, care s-o facă a-şi uita rătăcirea de o clipă?

Mare fu bucuria tânărului când unchiul său îi repetă cuvintele Muşei, acea reînnoire a legământului de veşnică iubire.

Henri Parrocel se crezu dator să comunice acest lucru şi monseniorului. Om cinstit, el nu putea să ascundă părintelui simţămintele nezdruncinate ale copilei.

Arkip Rosetti îşi încruntă sprâncenele la această veste. Fruntea i se înnoră şi atunci când guvernorul Muşei îl informă de indiferenţa pe care domnişoara noastră o arăta curtezanilor ei de la Iaşi.

Calimahul era frumuşel, deştept, plin de farmec, dar, din păcate, îi plăcea prea mult vinul şi vodca şi, mai mult decât vinul roşu şi vodca albă, îi plăcea masa verde.

Ocrotitoarea şi peţitoarea lui, Săftica Paladi, sora boierului Arkip, căuta în zadar să-l apere, să-l laude, să-l înfofolească; i se punea în cale, mereu, apriga cumnată a fratelui ei. Coana Marghioala Roznoveanca strica doar cu o vorbă ce dregea într-o zi cuscra domniei sale. Voia cu orice chip să-l înlăture pe urmaşul foştilor domnitori calimahi, ca să scoată la preţ pe Săndulache Ghica.

Săndulache Ghica era într-adevăr mai potolit decât celălalt vlăstar domnesc; băiat serios, modest, cinstit, trăgându-se dintr-un şir întreg de voievozi, ar fi fost un soţ potrivit şi un hospodar cuminte. Unde pui că mai era cărturar şi stihuitor! Lucrul acesta, în acea vreme, era ceva de fală, nu de ocară, ca mai târziu.

Oare Dumitraşcu Vodă Cantemir nu fusese şi el om al condeiului? Însuşi craiul polon Ioan Sobieschi nu stihuia şi el?

Şi încă stihuri româneşti, pe care vestitul rege le făcea aflându-se în gazdă la nişte boieri moldoveni:

Nice casă, nice masă
Nice dragă jupineasă!

Poet, poet bietul Săndulache, dar avea zece ani mai mult decât celălalt pretendent şi încă o dată vârsta Muşei. Nici frumos nu prea era sărmanul. Mărunţel, adus din spate, cu un cap prea mare pentru făptura lui firavă, cu salba ceea de barbă neagra sub faţa rasă – cum se purta şi Mihail Sturdza –, n-avea nimic care să farmece o copilă romanţioasă. Chiar dacă n-ar fi fost Gaston la mijloc – şi unchiul sublinia cu tărie că de Gaston nu poate fi vorba –, suava, unica odraslă a Roseteştilor n-ar fi putut să-şi consacre tânăra şi minunata ei viaţă unui exemplar redus de umanitate. Henri Parrocel vorbea ca din cărţi, şi tonul său savant impresiona adânc pe Arkip Rosetti ce-şi prindea frumosul cap între degetele inelate şi-şi cufunda privirea în călimară, ca şi cum ar fi vrut să scoată din fundul ei înţelept răspunsul la întrebările ce-l îngândurau şi cărora el singur nu le putea găsi răspuns.

Ca un trăsnet din cerul senin al iernii căzu vestea că domniţa a fost răpită la Iaşi, pe înnoptate.

Coana Marghioala Roznovan, mătuşa, prin mamă, a Muşei, trimise, chiar în noaptea aceea de pomină, trei oameni de credinţă – unul dintre ei era argatul care

fusese legat de tâlhari – să încunoştinţeze pe boier de cumplita întâmplare, iar al treilea, Ilieş Împuşcă Vrabie, rămas la Iaşi după plecarea domnului administrator.

Cei trei slujitori nu ştiau decât atât: o sanie cu patru cai, două sănii cu doi cai şi cu vreo zece inşi se opriseră în faţa casei dinspre Copou, ridicaseră pe măria sa duduiţa, lăsând în prag pe coana Marghioala, care tocmai voia şi dumneaei să plece, nevrând în ruptul capului să lase copila singură în mâna hoţilor.

Nu trecu mult de la venirea celor trei soli cu vestea rea şi iată sosind la Drăgoşeşti alte două sănii, cu patru paznici înarmaţi, care o aduceau pe coana Marghioala. Caii fumegau de atâta goană.

Cumnata povesti boierului cum se întâmplaseră lucrurile, şi cei de la agie bănuiau că răpitorul era un tânăr boier leah, pan Stanislas Zalomiţchi.

Polonezul acela venise de câteva zile la Iaşi, trăsese la hotel de Petersburg. Era frumos şi bogat, zvârlea bani cu nemiluita, petrecea cu lăutari şi bea vin spumos franţuzesc. Avea mulţime de cufere şi de lăzi. Trei sănii, opt cai şi speriase târgul cu avuţiile lui.

Apunea lumea că a venit în cetatea de reşedinţă să-şi caute mireasă.

Un ceas mai înainte de a fi răpit pe Muşa, fusese primit cu mare alai de către domnitor, căruia îi dăruise o sabie turcească încovoiată, cu mânerul bătut în pietre scumpe.

Plecase de la hotel spunând că va coborî spre Roman, dar s-au pomenit cu el sus, pe deal, şi-a luat prada şi dus a fost.

Arkip Rosetti rămase năucit. La aşa ceva nu s-ar fi aşteptat în vecii-vecilor. Gânduri negre îl ciuguleau ca nişte corbi.

Nu ştia ce să mai creadă, nu-şi mai putea închipui nimic. Chemă pe Henri, pe Gaston şi, câteşi patru, cu Roznoveanca, se sfătuiră până noaptea târziu. Nicio lumină nu se arăta. Nicio veste nouă nu venea.

Cine era acel boier leah? De unde ştia de tinereţea, de frumuseţea, de avuţiile Muşei? Unde va fi dus-o? De ce nu venise el însuşi, la Drăgoşeşti, s-o ceară?

Aşa se frământau cei patru, în biblioteca boierului, tot aşteptând să audă clinchet de zurgălăi, să mai sosească o sanie cu veste nouă, veste bună. Dar noaptea era întunecată, tăcută şi pustie. Toate ferestrele satului din vale erau stinse. Alteori mai tremura câte un opaiţ. Acum nimic. Singurătate şi tăcere ca la un început, ca la un sfârşit de lume.

În vreme ce Arkip, Marghioala şi Gaston îşi frământau sufletul, îşi tot storceau mintea ca pe-o cârpă udă, doar va izvorî ceva, musiu Henri clătina din cap şi-şi spunea în sinea lui:

– Straşnic cavaler, acest Stoeniţă! S-a ţinut de vorbă! Acum trebuie să fie la schitul despre care mi-a vorbit, dacă nu cumva e pe cale să-l fure şi pe Gaston! Providenţa să-i lumineze cărările!

– Nu, această situaţie este intolerabilă! încheie boierul pe franţuzeşte, aşa cum, de altminteri, vorbiseră toată seara. Va trebui să plec eu însumi! Da! Ştiu că mă voi umili ducându-mă la Iaşi, dar n-am încotro! E vorba de viaţa celui din urmă vlăstar rosetesc! Mă voi înfăţişa la palat, lui Mihalache Sturdza, să-i cer fata înapoi, să puie toate străjile, toate poterile să mi-o aducă! El e răspunzător! Sub ochii lui a fost răpită copila! Să-mi răspundă el cine este acel polonez care i-a dăruit o sabie de paşă? Cum de l-a lăsat să facă asemenea faptă alături, chiar, de palatul domnesc? Ce fel de pază are Moldova?

Boierul se preumbla de colo până colo, mânios, strigând, bătând cu piciorul în podea.

– Nu monseniore! îl întrerupse Henri Parrocel. Nu este de demnitatea excelenţei voastre să se umilească în faţa hospodarului, nici măcar să plece la Iaşi. Mă voi duce eu! Nu uitaţi, monseniore, că eu am făcut parte din armatele

lui Napoleon, l-am urmat în mai multe campanii. M-am luptat mai crunt cu viaţa decât înălţimea voastră şi, fără să mă laud, cred că am dus la bun sfârşit toate însărcinările pe care mi le-aţi dat!

Tonul cu care vorbise administratorul era atât de ferm, încât stârni încrederea şi recunoştinţa boierului. Un val de nădejde îi încălzea inima şi i-o răcorea.

Minunat om, acel Parrocel, care-l scosese din atâtea încurcături! Ce s-ar fi făcut fără el? Cine i-ar fi administrat şi sporit averea înlocuind vechilii necinstiţi sau incapabili, vânzând la preţul cel mai ridicat grânele şi vitele numeroaselor sale moşii!

Unde va fi găsit un dascăl, un preceptor mai minunat ca el. Care să înfrumuseţeze mintea şi sufletul adoratei copile?

Admiraţiei şi gratitudinii pe care o purta de ani îndelungaţi boierul omului său de încredere, se adăuga acum o mare afecţiune, şi afecţiunea aceasta se revărsa şi asupra tânărului secretar, nepotul admirabilului său administrator, guvernorul, părintele spiritual al Muşei… Bietul om trebuie să fi fost tot atât de îndurerat ca şi el de această stranie dispariţie! E drept, nu părea înfrânt, copleşit ca tatăl însuşi. Dar un fost „grognard” al lui Bonaparte n-avea dreptul să se arate copleşit! Cu atât mai mult creştea Parrocel în stima şi dragostea patronului său.

Aşadar, domnul administrator va porni chiar a doua zi spre Iaşi, făgăduind că va trimite câte doi emisari pe zi, la Drăgoşeşti, cu informaţii noi, cu rezultatul demersurilor făcute pe lângă Vodă. Va cere o grabnică întrevedere principelui domnitor. Se va interesa de originile şi situaţia acelui Stanislas Zalomiţchi. Îl va căuta până în gaură de şarpe! Îl va găsi! Îi va smulge prada! Monseniorul să nu aibă nicio grijă!

Cel care n-ar fi ştiut ce ştia musiu ciocoiul ar fi bănuit – şi cu drept cuvânt – că acele asigurări elocvente porneau

din firea lui de om de la sud, din fanfaronada gasconului, care nu-l părăseşte nici în anii bătrâneţii.

În fond, „părintele spiritual al Muşei” nu vedea limpede ce urma să facă, dar ştia un lucru, şi acesta era cel mai important: copila fusese răpită de Stoeniţă şi se găsea acum în adăpostul unei monastiri.

În aşteptarea unui alt eveniment – ridicarea lui Gaston de către haiduc (şi acest eveniment nu trebuia să-l găsească pe el, pe Henri Parrocel, la Drăgoşeşti) – va pleca la Iaşi, va face anchetele făgăduite, va trimite veşti de două ori pe zi şi va întreţine speranţele stăpânului. Deocamdată, la drum! Porni cu trei sănii şi şase puşcaşi. Primejdia lupilor pândea la fiecare cotitură, la fiecare deschizătură a câmpurilor troienite.

Luase cu el şi pe Ilieş. Nu atât ca să-i fie într-ajutor. Iscusitul vânător Împuşcă Vrabie şi Prinde Păstrăv nu trebuia să se afle pe moşie, să-i miroasă ceva, când oamenii lui Stoeniţă vor răpi pe Gaston

Bine înfăşurat în şuba lungă, cu picioarele în cizme blănite, înfipte adânc în paiele ce acopereau fundul săniei, domnul administrator porni de cu zori spre Iaşi, urmând să schimbe caii o dată la Miroslăveni şi a doua oară la Sandomira.

Tăind zăpada pe urmele lăsate de şinele care o mai călcaseră în ajun, el închise ochii şi se gândi, cu oarecare remuşcări, dacă jocul, prefăcătoria aceasta erau treabă curată, îşi înşela stăpânul, care avea atâta încredere în el şi n-ar fi bănuit niciodată că toate fuseseră puse la cale de credinciosul său atotîmputernicit.

Dar mustrările de cuget îl mai părăseau când îşi cumpănea vina:

– La urma urmei, ce este rău în fapta mea? Fireşte, m-am gândit, în primul rând, la fericirea nepotului meu. Dar de această fericire se va împărtăşi şi copila dragă tuturor. Gaston e un băiat bun, inteligent. Va pregăti tovarăşei lui de viaţă un viitor strălucit în metropola lumii. Nic iun

Ghiculesc, niciun Calimah nu va putea s-o facă fericită în aceeaşi măsură. Până la ce punct avea boierul drept de a-şi jertfi copila pentru un tron imaginar? Faptul că-i era părinte şi o înzestra împărăteşte n-ajungea s-o mărite cu sila cu un om care n-ar fi izbutit niciodată să-i câştige inima. Câtă dreptate avea Stoeniţă când i-a spus că bătrânii nu pot înţelege dragostea dintre cei tineri!

N-are nimeni dreptul să se împotrivească unui elan al sufletului, să zdrobească visul şi viitorul unei perechi făcute, parcă, înadins, să ducă povara şi bucuriile vieţii laolaltă. Nu. Henri Parrocel făcea bine ce făcea. Va veni o zi când însuşi boierul îndărătnic va vedea că e mult mai bine aşa. Va fi şi el fericit, împreună cu Muşa!

Înseninat de aceste gânduri, împăcat cu sine însuşi, guvernorul domnişoarei noastre se pomeni căzând în alte gânduri, de rândul acesta ceva mai negre.

Oare acel Stoeniţă Vodă, hoţ de codru şi, pe deasupra, ţigan, acel Stanislas Zalomiţchi (fiindcă răpitorul nu putea fi altul!), era el cinstit făcând ce făcuse? Nu furase, oare, pe fata boierului pentru el însuşi? Nu va cere preţ îmbelşugat pentru răscumpărarea ei? Nu va merge şi mai departe; să şi-o facă soţie, de voie de nevoie, ca să moştenească uriaşa avere a Roseteştilor?! Nu, nu se poate! Ar fi prea mare ticăloşia! Inima şi adânca lui cunoaştere de oameni îi spuneau bătrânului oştean că acel primitiv, acel păunaş al codrilor, care pusese atâta căldură, atâta mistică transfigurare apărând pe măria sa Zimbrul, împăratul Moldovei, acel semizeu silvestru, pe care el însuşi, Henri Parrocel îl proclamase un cavaler, Stoeniţă Vodă, nu era în stare să-şi trădeze fratele de cruce şi să râvnească atât de sus şi pe asemenea căi. Aşa se frământa, în zborul săniei, omul de încredere al boierului.

Goana cailor, vântul rece care-i biciuia obrajii îl scoaseră, încetul cu încetul, din acea funingine de gânduri. Se opri numai câteva clipe la Miroslăveni, ca să

îmbuce ceva, în vreme ce se schimbau caii. Apoi o luă iar la drum.

Ajuns la Sandomira pe înnoptate, petrecu acolo o noapte, iar în zori, cu alţi cai, porni spre Iaşi.

La Iaşi n-avea nimic de aflat, nicio ştire, bună, rea, de dat celor de la Drăgoşeşti.

Trimise om la conac cu o scrisoare lungă, în care povestea tot ce se ştia în târg despre acel nobil polon, de care n-auzise nimeni până atunci. Vesti pe boier că a obţinut o audienţă, pe a doua zi, la hospodar, căruia îi va cere amănunte despre leahul care-i dăruise o sabie turcească. Va ruga pe măria sa să poruncească urmărirea şi găsirea fugarului şi a gingaşei prăzi. Henri Parrocel avusese grijă să ia de la Sandomira o blană de samur, cumpărată, cu vreo cinci ani în urmă, de la un negustor grec care călătorea spre Lemberg. Blană de preţ, vrednică de un domnitor! O va duce lui Mihalache Sturdza plocon din partea fostului vistier, strănepotul lui Antonie Vodă Ruset.

În seara când vrednicul administrator scria monseniorului acel lung răvaş, la Drăgoşeşti se petrecea altă ciudăţenie: câţiva ţărani de la curte povestiră buimăciţi boierului că au văzut nişte străini cu feţele acoperite, care intraseră nu se ştie pe unde, în grădina boierească, care apoi au pătruns în pavilionul în care locuia domnul Parrocelu tânărul, pe care, scoţându-l din casă, l-au dus pe sus, şi duşi au fost cu el printr-o portiţă din zid care nu se mai deschisese de ani de zile. Străinii aceia ţineau pistolul întins şi strigaseră aşa:

– Smirna! Să nu se mişte unul. Să nu scotă unul o vorbuliţă, că-i zbor scăfârlia!

Şi duşi au fost, cu pradă cu tot.

Când află boierul aceasta, se apucă iar cu mâinile de cap. Coana Marghioala parcă-şi pierduse minţile: cădea în genunchi în faţa tablourilor din bibliotecă, luându-le drept icoana Maicii Domnului, şi se ruga lor, se ruga

reginelor, cavalerilor în zale şi episcopilor zugrăviţi numindu-i Precistă şi Sfinte Niculaie.

– Şi domnul Gaston nu s-a împotrivit, întrebă boierul, n-a căutat să scape?

Unul dintre argaţi, uitându-se la ceilalţi, îndrăzni să răspundă.

– Domnul Gaston, săracu’, se zbătea, se smucea, dar n-avea ce să facă: îl legaseră bine, îi vârâseră în gură un şomoiog şi l-au târât în zăpadă, ca berbecele la tăiere!…

Toate erau adevărate, fireşte, dar acei oameni ai curţii care povestiseră boierului întâmplarea nu i-au spus – fiindcă nu ştiau nici ei – că hoţul de Stoeniţă era în fruntea năvălitorilor, că el pătrunsese cel dinţii în casă şi-i arătase frâncului celui tânăr o hârtiuţă pe care scria:

„Vino!
Muşa"

Conul Arkip nu mai ştia ce să facă, pe cine să dea vina, pe cine să pedepsească. Nu s-ar fi mirat dacă l-ar fi răpit cineva pe el însuşi, din iatac, noaptea sau ziua în amiaza mare, din bibliotecă. Intrase spaima în măria sa… Îi fierbea sângele în vine, îi golea inima, i-o umplea, i-o îneca şi iar se trăgea, când împurpurându-i fruntea netedă şi când lăsându-i chipul alb ca al unui adormit întru Domnul.

În sfârşit, găsi cine era vinovatul în toată întâmplarea aceasta.

Trimise să i se aducă din fundul grădinii pe Avedik Cricorian, bărbierul şi meşterul lăcătuş al conacului. Acesta sosi îngrijorat foarte, neştiind ce se întâmplă, fiindcă nu era zi de sâmbătă, obişnuita zi când venea să reteze din barba stăpânului şi să-i tundă părul din urechi.

Rămas singur cu armeanul, conul Arkip, din dosul biroului, îl străfulgera cu privirea:

– Cum se face că portiţa din zid s-a putut deschide?

Avedik nu înţelegea.

– Ţi-am lăsat-o-n grijă! Nu ţi-am dat pe mână toate porţile, toate uşile, toate clanţele, toate zăvoarele, toate cheile, toate broaştele, toate ţâţânile şi toate descuitoarele? Cum se face că portiţa din zid, care era zăvorită şi astupată de zece ani, de nu se mai gândea nimeni la ea, cum a putut fi deschisă şi a lăsat să treacă hoţii? Cine a deschis-o?

Pe măsură ce vorbea, boierul îşi scotea unul câte unul pe îndelete, inelele din degete şi le punea pe masă. Acest ritual, bine cunoscut de supuşii măriei sale, era semn de bătaie. Pălmuindu-şi supuşii, măria sa nu voia să-şi zdrelească degetele lungi şi albe, cu piele subţire.

Bietul Avedik mai gustase de câteva ori din asemenea papară şi se pregătea să-şi ia tainul şi de rândul acesta, cu smerenia cuvenita.

Într-adevăr, nu-şi scosese bine conul Arkip cel din urmă inel din degetul cel mic al mâinii stângi, că începură să plouă palmele pe obrajii lui Cricorian şi să duduie pumnii pe sub fălcile bietului meşter. Boierul îl plesnea şi-l înghiontea stâmpărându-şi, în felul acesta, năduful, iar Avedik înghiţea şi tăcea. Îşi cunoştea stăpânul. Ştia că după ce pedepsea oamenii cu bătaia, măria sa avea mustrări de cuget şi-i despăgubea. Se vor împăca peste două-trei zile, când meşterul bărbier va veni să-i ţăcănească din foarfeci, în jurul urechilor, şi să-l măgulească vorbindu-i de tinereţe.

Răcorindu-se şi suflând greu după chelfăneala trasă armeanului, conul Arkip Rosetti îl dădu afară, încunoştinţând că va pune gealaţi să-i taie capul şi să i-l trimită la Erzerum. Apoi se cufundă într-un jilţ, îşi prinse tâmplele în palme şi porni să gândească. Să faca legătură între răpirea Muşei şi a lui Gaston.

(Urmare în numărul viitor)

Abonamentele la revista „Ştiinţă şi Tehnică" şi la colecţia de „Povestiri ştiinţifico-fantastice" se primesc pînă cel mai tîrziu în ziua de 23 a lunii, cu deservire în a doua lună următoare.

Abonamentele se primesc de către difuzorii de presă din întreprinderi, instituţii şi de la sate, secţiile de difuzare a presei, precum şi de către factorii şi oficiile poştale.

Preţul abonamentelor la colecţie:

3 luni . . . . . . 9 lei
6 luni . . . . . . 18 lei
1 an . . . . . . . 36 lei

APARE DE TREI ORI PE LUNA - PREŢUL 1 LEU